

KEMI-TORNION AMMATTIKORKEAKOULU

Lapsen leikki sekä leikin mahdollinen muutos

Jenni Oijusluoma

Sosiaalialan koulutusohjelman opinnäytetyö

Lapsi- ja nuorisotyö

Sosionomi (AMK)

KEMI 2008

Tekijä(t):	Jenni Oijusluoma
Opinnäytetyön nimi:	Lapsen leikki sekä leikin mahdollinen muutos
Sivuja (+liitteitä):	Sivuja 40. Liitteitä 2.
Opinnäytetyön kuvaus: <p>Opinnäytetyössäni perehdyn leikkiin ja leikin muutoksiin. Työni tavoitteena on selvittää, mikä merkitys leikillä on lapselle ja hänen kehitykselleen sekä miten leikki on mahdollisesti muuttunut viimeisten 10- 20-vuoden aikana. Käsittelen työssäni leikkiä yleisesti, mikä merkitys leikillä on lapselle ja mitkä ovat leikin eri muodot.</p>	
Teoreettinen ja käsitteellinen esittely: <p>Opinnäytetyöni teoreettisessa osassa käsittelen, mitä leikki on, mitkä ovat leikin eri muodot ja mikä on leikin merkitys lapselle sekä lasten teknistynyttä kasvu ympäristöä sekä kehitystä ja leikkiä 3-6-vuoden iässä. Perehdyn työssäni myös leikin muutoksiin.</p>	
Metodologinen esittely: <p>Opinnäytetyöni on luonteeltaan laadullinen eli kvalitatiivinen. Keräsin opinnäytetyöhöni tutkimusaineistoa kyselylomakkeilla (liite 1) toukokuussa 2008. Valitsin opinnäytetyöni kyselyn kohdejoukoksi Kiimingin Viitanmäen alueen päivähoiton työntekijät.</p>	
Keskeiset tutkimustulokset: <p>Leikissä on tapahtunut muutoksia viimeisten 10- 20-vuoden aikana. Nykyisin lapset ovat levottomampia ja leikkeihin ei jakseta keskittyä pitkäksi aikaa. Hektinen elämäntyyli ja media heijastuu myös lasten leikeistä.</p>	
Johtopäätökset: <p>Se, mitä leikkejä lapset leikkivät ei ole juurikaan muuttunut, mutta se millaisia asioita lapset leikeissään käyvät läpi on muuttunut viimeisten 10- 20-vuoden aikana. Leikkien sisältö muuttuu yhteiskunnan muutosten mukana.</p>	
Asiasanat: leikki, kehitys, yhteiskunta	

Author(s):	Jenni Oijusluoma
Title:	Child's play and possible changes in play
Pages (+appendixes):	40+2
Thesis description: In my bachelor's thesis I familiarize with play and changes in play. The aim of my work is to find out, what importance play has to the child and his development and how play has possibly changed in past 10- 20-years. In my thesis I handle play in general, what importance play has to child and what kind of aspects play have.	
Theoretical summary: In theoretical summary of my thesis I discuss, what play is, what kind of aspects play have, what importance play has to the child and children's increasingly technical growing environment and also development and play in time of 3-6-years. In my work I also focus changes of play.	
Methodological summary: My bachelor's thesis is qualitative. I collected material with a questionnaire (supplement 1) in May 2008. The target group of my questionnaire consisted of the employees of Kiiminki Viitanmäki day care.	
Main results: In past 10-20-years there has happen changes in play. Nowadays children are more apprehensive and they won't concentrate on playing long time. Hectic lifestyle and media also reflects from children's play.	
Conclusions: That, what kind of plays children play, hasn't changed a lot, but that what kind of issues children process in their play has changed in past 10-20-years. Content of play changes along with society's changes.	
Key words: play, development, society	

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1. JOHDANTO	5
2. LEIKISTÄ YLEISESTI	7
2.1 Mitä lasten leikki on.....	7
2.2 Leikin eri muodot.....	9
2.3 Vapaa leikki	11
2.4 Teknistynyt kasvuympäristö ja leikki	12
2.5 Leikin merkitys lapselle	13
3. LAPSEN KEHITYS JA LEIKKI 3-6-VUODEN IÄSSÄ.....	16
3.1 Kolmevuotiaan lapsen kehitys ja leikki	16
3.2 Neljävuotiaan lapsen kehitys ja leikki.....	17
3.3 Viisivuotiaan lapsen kehitys ja leikki	18
3.4 Kuusivuotiaan lapsen kehitys ja leikki.....	19
4. TUTKIMUKSEN KULKU	21
4.1 Miten noudatan tutkimuseettisiä toimintaperiaatteita opinnäytetyössäni	21
4.2 Tutkimuksen tavoitteet.....	22
4.3 Tutkimusmenetelmä.....	23
4.4 Opinnäytteen toteutus	25
5. TUTKIMUSTULOKSET	28
5.2 Vapaa leikki päivähoidossa.....	29
5.3 Vapaassa leikissä tapahtuneet muutokset.....	31
6. POHDINTA	35
LÄHTEET:.....	39

LIITE 1.

LIITE 2.

1. JOHDANTO

Kaikkialla maailmassa on lapsia. Lapsia, jotka leikkivät olivatpa he sitten kotonaan tai hoidossa. Lapsi oppii elämää, tapoja ja toimintoja leikin avulla ja leikin kautta. Leikin avulla lapsi rakentaa myös sisäistä maailmaansa ja minäkuvaansa. Lapset leikkivät niin yksin kuin kaksinkin sekä ryhmässä. Leikki voi olla aikuisen ohjaamaa tai lapsen itsensä kehittämää. Mielestäni leikillä on suuri merkitys lapsille, koska leikin avulla lapsi kehittää itseään ja oppii ymmärtämään ympärillään olevia ihmisiä ja tapahtumia sekä maailmaa yleensä.

Opinnäytetyöni aihe hioutui vähitellen kevään 2008 aikana. Tuona aikana opinnäytetyöni aihe tarkentui ja selkiytyi. Keväällä tein myös päivähoiton työntekijöille kyselyn aiheeseeni liittyen ja sain vastattuja lomakkeita takaisin enemmän kuin olin osannut odottaakaan. Olin siitä erittäin iloisesti yllättynyt. Opinnäytetyössäni halusin perehtyä lasten leikkiin, leikin eri muotoihin ja leikin merkitykseen lapsille. Päädyin rajaamaan työni 3-6-vuotiaiden lasten leikkiin, joten oleelliseksi tuli myös kertoa lapsen kehityksestä noina ikävuosina sekä siitä, miten leikki eri ikävuosina näyttäytyy lapsen elämässä.

Erityisesti minua kuitenkin kiinnosti se, miten 3-6-vuotiaiden lasten leikki on viimeisten 10- 20- vuoden aikana muuttunut vai onko se muuttunut ollenkaan. Tämän kysymyksen selvittämiseen tarvitsinkin erityisesti sellaisten päivähoiton työntekijöiden apua, jotka ovat työskennelleet alalla vähintään 10-vuoden ajan. Koen, että he ovat pitkän työkokemuksensa takia asiantuntijoita puhuttaessa lasten leikistä. He ovat päässeet työssään tarkastelemaan lasten leikkiä niin läheltä, että uskon heidän huomanneen, mikäli leikissä on tapahtunut jonkinlaisia muutoksia.

Opinnäytetyöni on luonteeltaan kvalitatiivinen ja keräsin siis työhöni aineistoa kyselylomakkeiden (liite 1) avulla toukokuussa 2008. Opinnäytetyöni kyselyn kohdejoukoksi valikoitui Kiimingin Viitanmäen alueen päivähoiton työntekijöitä, jotka ovat työskennelleet päivähoitossa vähintään 10-vuoden ajan. Kyselyn avulla pyrin saamaan käsityksen siitä, miten 3- 6-vuotiaiden lasten vapaa leikki näyttäytyy päivähoitossa nykyisin ja miten se on mahdollisesti muuttunut verrattaessa siihen, mitä se oli kymmenen tai kaksikymmentä vuotta sitten.

Opinnäytetyössäni käsittelen sitä, mitä leikki on ja mitkä ovat leikin eri muodot. Perehdyn työssäni myös siihen, mikä leikin merkitys on lapsille ja miten leikki näyttäätyy lapsen eri ikävaiheissa. Kuten kyselystäni (liite 1) käy esille, minua kiinnosti myös se, miten lasten vapaata leikkiä tuetaan ja paljonko sille annetaan aikaa päivähoidossa.

Opinnäytetyöni tutkimusosassa kerron työni tavoitteista, menetelmistä sekä toteutuksesta. Osiossa perustelen tavoitteeni ja kerron tarkemmin, miksi päädyin tähän aihevalintaan. Perustelen myös tutkimusmenetelmän valintaani ja kerron, miten ja millä menetelmällä aineistoni on hankittu. Kerron työni toteutuksesta ja miten olen siinä edennyt. Tutkimustulokset ovat yhteenveto tutkimustuloksista; pyrin esittämään työni tärkeimmät tulokset ja merkitykset. Viimeisessä kappaleessa pohdin mm. työni kulkua, etenemisen vaikeuksia ja työni merkitystä. Arvioin myös tutkimusmenetelmäni onnistumista.

2. LEIKISTÄ YLEISESTI

2.1 Mitä lasten leikki on

Yksi ihmisen keinoista toimia ja ilmaista itseään on leikki. Ihmisen elämään leikki on kuulunut aina ja tulee myös aina kuulumaan. (Vakkuri 1999, 6.)

Moni yleisesti ajattelee leikin kuuluvan vain lasten arkeen ja elämään. Leikinhan sanotaankin olevan lapsuuden olennaisimpia tunnusmerkkejä. Todellisuudessa leikillä on sijansa myös aikuisten arjessa ja elämässä; niin filosofiassa kuin sodassa ja oikeudessakin. (emt. 1999, 6.)

Suomalaisten leikki-, peli- ja tanssiperinteestä on kirjoitettu aika runsaasti. Suurin osa artikkeleista on kuitenkin aika suppeita kuvauksia eri paikkakuntien leikkiperinteistä ja varsinaisia tutkimuksia aiheesta on tehty vähemmän. (Laaksonen 2004, 464.) Mitä leikki sitten oikeastaan on? On olemassa monenlaisia leikkejä aina rakentelu- ja mielikuvitusleikeistä piilosilla oloon ja urheilukilpailuihin. On vaikea sanoa, mistä leikki alkaa, mihin se loppuu ja miksi leikkiä on olemassa. Leikin voisi sanoa kuitenkin olevan toimintaa, joka tapahtuu kuvitteellisessa ympäristössä, mutta silti kaikki, mitä leikissä tapahtuu on todellista. Usein leikin aiheetkin ovat peräisin todellisesta elämästä. (Hintikka & Helenius & Vähänen 2004, 34-35.)

Ihmiset ovat leikissä inhimillisimmillään ja täysin tasavertaisia toistensa kanssa, koska aito leikki ei vahingoita tai sorra ketään. Leikki tekee elämästä siedettävän ja se helpottaa kärsimystä, koska leikin maailmassa mikään ei mene rikki, katoa tai kuole. (Sinkkonen 2005, 110.) Leikki on vapaaehtoista eikä ketään voi pakottaa leikkimään. Leikki on myös hauskaa, koska se on spontaania ja tiedostamatonta sitoutumista, joka tuottaa leikkijälle mielihyvää. Leikki voi olla sanallista tai sanatonta, koska ilmeet ja eleet yleensä paljastavat leikkisän asenteen. Olennaisinta leikissä on leikkiviestien ymmärtäminen, sillä leikki on enemmän asenteellista kuin määrätynlaista tekemistä. Myös erilaisten roolien hyväksyminen on leikissä tärkeää. (Kalliala 2003, 185- 186.) Lapselle leikki on tapa, jonka avulla lapsi sopeutuu ympäristöönsä. Leikissä lapsi kerää asioita todellisesta maailmasta ja yhdistää ne omaan todellisuuteensa. Leikki onkin

lapselle väline, jonka avulla lapsi oppii ja kasvaa ihmisyyteen. (Arajärvi 2001, 10.) Kun lapsi leikkii, leikki ei synny aivan tyhjästä, mutta se ei ole myöskään suora totuus todellisuudesta vaan lapsen omaa tulkintaa. Jos lapsella ei ole kokemuksia elämän erilaisista tilanteista, ei hän voi myöskään siirtää niitä leikkeihinsä. (Hintikka ym. 2004, 37.)

Lapsen täytyy keksiä leikkiäkseen ns. leikki-idea, joka sisältää mielikuvan siitä, mitä leikitään, mitä leikkimiseen tarvitaan, mitä leikissä tapahtuu ja mitä rooleja leikki sisältää. Leikki on usein myös riippuvainen välineistä, joita leikkijällä on käytettävissä. Aikuinen on yleensä se joka on luonut lapselle leikkiympäristön, joten leikkiympäristössä on vain niitä asioita joita aikuinen sallii siellä olevan. Aikaisemmin paljon leikityissä ulkoleikeissä luonto tarjosi loputtomasti erilaisia välineitä ja raaka-aineita leikkiin. Pienet lapset saavat leikki-ideansa esineistä, joten sitä enemmän ympäristö säätelee leikkiä, mitä nuorempi leikkijä on, kun taas puolestaan mitä vanhempi leikkijä on sitä enemmän mielikuvat alkavat säädellä leikkiä. Iän myötä leikin pitkäjänteisyys ja leikin vaiheet kasvavat (emt. 2004, 37-40.)

”Kun lapset puhuvat leikkimisestä, korostuu se, mikä on yhteistä ja hauskaa. Joakim, 5-vuotta: <” Leikkiminen on niin kivaa, että jos leikki kiellettäisiin, niin leikkisin salaa.” Tomi ja Lauri 6-vuotta: ” Ei me leikitä, että opittais, mutta siinä vaan voi oppia vahingossa, esimerkiksi ettei kiusaa tai et oppii hyväks kiipeemään puuhun.” Tomi, 3-vuotta: ”Voi leikkii yksin tai yhdessä. Ei tarvii leluja, voi leikkiä, että on joku.” 9-vuotas tyttö: Leikki on hauskaa. Se, että tekee jotain, eikä vain esimerkiksi istu ja pelaa tietokoneella, se ei ole leikkimistä. Täytyy tapahtua jotain.”> (Riihelä 2004, 32.)

Lasten omat määritelmät leikistä eroavat useimpien aikuisten käsityksistä. Lapsista leikki on leikkiä, iloista ja heille välttämätöntä tekemistä. Sitä tehtäisiin jopa salaa, jos se olisi kiellettyä. Lasten mielestä leikistä voi oppia jotain vahingossa. Ja aika, joka vietetään tietokoneen tai playstationin ääressä ei ole leikkimistä. (emt. 2004, 32.)

2.2 Leikin eri muotoja

Sitä, mitä leikki on, on pyritty selvittämään laatimalla leikille luokituksia. Luokitukset kuitenkin yksinkertaistavat monimutkaisia tapahtumia. Luokitteluun kuuluu alkeelliset yksin- ja rinnakkaisleikit, jotka ajan myötä kehittyvät yhteisleikeiksi. Yksinleikillä tarkoitetaan tilannetta, jossa jokainen lapsi leikkiä omaa leikkiään omilla leluillaan. Rinnakkaisleikissä lapset leikkivät samankaltaisilla leluilla erileikkejä ja yhteisleikissä lapset leikkivät samoilla leluilla samaa leikkiä. Tässä luokittelussa jäävät kuitenkin huomiotta leikkien monet eri tasot ja niiden välillä olevat riippuvuudet. (Riihelä 2004, 27-28.)

Leikkejä onkin olemassa monenlaisia, kaikkia leikkejä yhdistää kuitenkin mielikuvitus, mielikuvat, vapaaehtoisuus ja säännöt. Yleensä leikissä tarvitaan sekä kuvitteellisuutta että sääntöjä, mutta toinen näistä näyttäytyy aina enemmän hallitsevana piirteenä leikissä. Tämän vuoksi leikit jaotellaankin ns. kuvittelu- ja sääntöleikkeihin sen perusteella kumpi piirre on hallitsevin. (Kalliala 2000, 2.) Kuvitteluleikkien lähtökohtana on täysin vapaa improvisaatio, näiden leikkien viehätys piileekin siinä, että leikkijä voi ottaa itselleen ihan millaisen roolin vain haluaa. Leikkijä voi olla ”leikisti” joku ihmishahmo esim. postinkantaja tai sitten jokin kulkuväline esim. lentokone. Sääntöleikeissä puolestaan leikeille rajataan leikkiin tarvittava tila sääntöjen avulla. Sääntöleikkien säännöt voivat olla täysin tuulesta temmattuja eivätkä ne siis välttämättä vastaa oikean maailman pelisääntöjä. Leikissä säännöt ovat kuitenkin oikeita ja niitä noudatetaan leikin aikana tosissaan. Kuvitteluleikkejä leikitään siis leikisti ja sääntöleikkejä oikeasti. (emt. 2000, 2.)

Roger Caillois on puolestaan luokitellut leikit neljään eri päätyyppiin, jotka ovat: kilpailu, sattuma, kuvittelu ja huimaus. Caillois tavoittelee näillä neljällä leikin päätyypillä mahdollisimman universaalia leikin luokittelua, mutta myöntää, ettei neljän käsitteen avulla voi saada katetuksi leikin koko kenttää. Luokittelun ulkopuolelle jää mm. leijan lennättäminen, jonka luonnetta on vaikea määrittellä termien kilpailu, sattuma, kuvittelu ja huimaus avulla. (Kalliala 1999, 40.)

Caillois’n leikkien luokituksen avulla saadaan selkeästi esille erityyppisten leikkien kannattelevat tekijät, jotka poikkeavat hyvin toisistaan. Luokittelussa ei erotella lasten

ja aikuisten leikkejä toisistaan ja mikäli mahdollista Caillois hakee eläinten maailmasta vastaavia käyttäytymismalleja. (Kalliala 1999, 41.)

Useissa leikeissä on kyse kilpailusta. Kilpailussa kohdataan toiset reilun pelin hengessä ja voittaja saa osakseen kunnioitusta. Tämä on tyypillistä urheilukilpailuissa olipa sitten kyse kaksinkilpailusta tai joukkueiden välisestä kilpailusta tai kilpailusta, jossa osallistujia määrää ei ole rajattu. Kilpailun tavoitteena on voittaminen. Sen takia osallistuminen vaatii mm. harjoittelua, itsekuria ja voitontahtoa. Kilpailussa kilpailija on omillaan ja pyrkii parhaansa mukaan kohti voittoa. Voitto on kiistanon, juuri sen takia, että se on ansaittu kilvassa, jossa kaikilla on mahdollisuus voittaa, koska kaikkia koskevat samat kilpailulle asetetut säännöt. Lapset haastavat toisiaan koetuksiin jo ennen mitään säännönmukaisia kilpailuja. Voidaan kilpailla vaikka siitä, kuka jaksaa tuijottaa kauimmin räpäyttämättä silmiään. (emt. 1999, 42.)

Caillois käyttää nimitystä sattuma leikeistä ja peleistä, jotka ovat niin sanotusti kilpailun vastakohtia. Kilpailussa kaikki on kiinni osallistujan suorituksesta, mutta sattumaleikeissä osallistujan ominaisuuksilla ei ole väliä. Kilpailussa voittaa se, joka on paras, mutta sattumaleikissä voittaja on se, jolla on paras tuuri. Selkein esimerkki sattumaleikistä on kruuna vai klaava, arpajaiset ja lotto. Sattuma on siis se, joka näissä leikeissä viehättää. Lapsille tällaiset sattuma-tyyliset leikit eivät ole niin tärkeitä kuin aikuisille, koska pienet lapset eivät pysty kuvittelemaan ”näkymätöntä voimaa”, jonka päätökseen pitää alistua. (emt. 1999, 42-43.)

Kuvitteluleikissä pitää suostua ja sitoutua illuusioon. Leikissä ei ole aina kyse jonkin kokemisesta kuvittelussa maailmassa, vaan siitä, että itse voi muuttua kuvitteelliseksi henkilöksi ja käyttäytyä sen mukaisesti. Tällaiset leikit perustuvat siihen, että uskotellaan itselle tai toisille olevansa joku muu kuin mitä on. Leikkijä siis luopuu omasta persoonallisuudestaan esittääkseen jotakuta muuta. Lasten roolit perustuvat kuvitteluleikeissä jäljittelyyn. Suhde esineisiin, tapahtumiin ja tilanteisiin perustuu puolestaan kuvitteluun. Aikuisten elämässä kuvitteluleikkeihin kuuluvat mm. teatteri ja draama tulkinnat sekä live-roolipelit. Kuvitteluleikkien ”juju” piilee siis siinä, että leikkijä on olevinaan joku toinen. Tarkoitus ei ole kuitenkaan petkuttaa toista, vaan kun esimerkiksi lapsi leikkii junaa, niin hän voi kieltäytyä halauksesta, koska ei junia halata, mutta ei lapsi yritä kuitenkaan uskotella olevansa oikea juna. (emt. 1999, 43-44.)

Viimeiseen leikin päätyyppiin kuuluvat leikit, joissa tavoitellaan huimausta. Niissä halutaan järkyttää havaintoja ja aisteja tuottaen nautinnollinen pyörtymyksen tunne. Suomessa yleisiä tällaisia huimauksia aiheuttavat mm. benji-hyppy ja huvipuistojen laitteet. Kaikki lapset tietävät myös, että pään saa pyörälle pyörimällä paikallaan ympyrää. Lapsi pyöriikin huvikseen tavoitellen mielihyvää. Myös sääntöleikit saattavat aiheuttaa pyörryttävää sekasortoa ja tästä esimerkkinä leikki, jossa toisiaan kädestä pitävät lapset kiertyvät keskimmäiseksi jääneen ympärille tiiviiksi keräksi ja lähtevät juoksemaan, kunnes kaatuvat kirkuen sokin sokin maahan. Tällaisissa leikeissä huimaus ilmenee hullutteluna ja hetkellisenä haluna aiheuttaa sekaannusta, kyseisenlaisissa leikeissä persoonallisuuden brutaalit puolet voivat päästä pintaan. Näissä leikeissä järjestys luodaan siksi, että se voitaisiin tuhota. (Kalliala 1999, 45-46.)

2.3 Vapaa leikki

Omaehtoisella leikillä eli siis vapaalla leikillä tarkoitetaan leikkiä, jonka lapsi on itse keksinyt. Lapsi keksii leikkiinsä itse sisällön sekä tavan, millä leikkiä leikkii (Hintikka & Helenius & Vähänen 2004, 41). Vapaassa leikissä lapset jäljittelevät eri elämänaolojen tapahtumia hankkimiensa kokemusten, elämysten, käsitysten tai konkreettisten tietojen pohjalta. Lapset eivät kuitenkaan kopioi arkea vaan paremminkin tulkitsevat sitä (emt. 2004, 41). Vapaa leikki syntyy ilman ulkoista palkintoa, joten lapsi siis leikkii, koska haluaa leikkiä. (Hintikka 2005.)

Vapaa leikki kehittää lapsessa oppimismotivaation syntymistä, tavoitteellisuutta, todellisuuden havaitsemista sekä arjen hallintaa. Vapaassa leikissä lapsi työöstää asioita, jotka ovat hänelle sillä hetkellä tärkeitä. Lapsi oppii mm. mielikuvitusta, sosiaalisia taitoja ja vuorovaikutustaitoja, emotionaalisia taitoja, organisointitaitoja, keskittymistä ja itsekuria, sääntöjä, kieltä ja ajattelua, ihmisten välisiä suhteita, kulttuuria, motorisia taitoja sekä moraalia ja eettistä asennetta. (emt. 2005.)

Aikuisen rooli vapaassa leikissä on tunnistaa lasten omat leikkiaikomukset ja toimia leikin mahdollistajana. Aikuisen tehtävä on havainnoida, olla kuulolla, tukea ja antaa vihjeitä sekä innostaa ja rikastaa. Aikuinen myös huolehtii, leikkien ulkopuolelle jääneitä mukaan leikkeihin. Tarvittaessa aikuinen ottaa leikkiin sopivan roolin myös

itselleen ja hyppää mukaan leikin temmellykseen. Aikuisen tulisi kuitenkin välttää turhaa puuttumista ja pedagogiaa. (Hintikka 2005.)

2.4 Teknistynyt kasvu ympäristö ja leikki

Lasten leikeissä on havaittu leikin painopisteen siirtyneen erilaisista liikunnallisista leikeistä fyysisesti yksipuolisempiin leikkeihin kuten medioiden ja teknisten laitteiden käyttöön. Toisaalta mm. television, videoiden ja tietokoneiden kautta lasten leikkeihin on tullut myös sisältöä ja erilaisia kokemuksia, joita aikaisemmassa toimintaympäristössä ei ollut tarjolla. Näitä muutoksia on tarkasteltu joko kasvu ympäristön edistysaskeleina tai uhkakuvina, riippuen tietenkin asian näkökulmasta. (Lehtinen 2001, 35.)

Osana suomalaisen ”tietoyhteiskuntalaboratorion” kehittämistä on nähty positiivisena asiana se, että jo alle kouluikäisillä on mahdollisuus tutustua uuteen teknologiaan kotona ja/tai päivähoitossa. Myös maamme poliittinen johto on ilmaissut, että tietotekniikan ja erilaisten medioiden käytön lisääminen kaikilla koulutuksen asteilla edistää myönteisesti yhteiskuntakehitystä. Viime vuosien aikana on esitetty myös kriittisiä arvioita teknologian mahdollisista kielteisistä vaikutuksista lapsen kehitykseen. Yleisin kriittinen arvio teknologian tarjoamasta kasvu ympäristöstä perustuu siihen, että tieto- ja viestintätekniikka vieraannuttaa lapset luonnollisista kokemuksista ja luonnollisista sosiaalisista suhteista. (emt. 2001, 35.)

Kaikki lasten leikkiin liittyvät välineet ja toiminnot ovat aina jollain tavalla heijastaneet senhetkisen ajankohdan kulttuurisia käytäntöjä ja teknologiaa. Lapset ovat kautta aikojen tutustuneet leikkien kautta aikuisten maailmaan ja harjoitelleet taitoja, jotka ovat käyttökelpoisia myös oikeassa maailmassa. Leikkien kautta lapset ovat hakeneet ymmärrystä sellaisille aikuisten tavoille, jotka eivät ole muuten tulleet ymmärrettäviksi. (emt. 2001, 36.)

Se, mikä tekee viimeiset vuosikymmenet poikkeukselliseksi on muutoksen nopeus. Nopeuteen liittyy myös se, että jotkut uudet tekniset välineet ovat tulleet aikuisten ja lasten maailmaan rinnatusten. Kaikkein edistyneimmällä tekniikalla varustetut

tietokoneet myydään pääasiassa lasten ja nuorten pelikäyttöön. Myös television viihdetarjonnan käytön voimakas lisääntyminen on tuonut lasten ulottuville aikuisten maailman ilmiöt sellaisina, kuin ne on ollut tarkoitus tarjota aikuisille. (Lehtinen 2001, 36.) Näin ollen aikuisille jää mietittäväksi, missä vaiheessa ja missä määrin leikki- ja kasvuympäristön teknistyminen on osa luonnollista kehitystä, jolla lapset valmistautuvat myöhemmän elämänsä vaatimuksiin, ja missä määrin teknologian käyttöön voi puolestaan liittyä vaaroja, jotka johtavat ei-toivottuun kehitykseen. (emt. 2001, 36.)

Lasten aikuisten maailmaan kurottelevat ihmissuhdeleikit osoittavat Kallialan (2003, 199- 200) mielestä erityisen selkeästi sen, miten leikki heijastaa yhteiskuntamme yleisiä muutostrendejä. Epäröivän kasvatuskulttuurin vallitessa lapsille ei osata sanoa ei. Televisio kertoo kaikille katsojille kaiken, salaisuuksia säilyttämättä ja ikään katsomatta. Kaiken tämän lisäksi elämme ”selkoseksin” aikaa, joten Kallialan mukaan ei ole ihme, että joidenkin esikoululaisten maailma on kaiken nähneen maailma vailla salaisuuksia.

Jari Sinkkosen (2005, 104) mielestä leikin asemasta lasten maailmassa on hyvä olla huolissaan. Lähemmin lasten leikkiä tarkastellessa Sinkkosen mielestä puuhasta usein puuttuu joitain leikille tärkeitä elementtejä. Leikki on usein ulkopuolelta ohjattua ja aikuisten kontrolloimaa, se on yksin pelaamista näkymättömiä voimia vastaan tai sitten se on leikkimistä liian valmiiksi tehdyillä aikuisten suunnittelemissa leluilla. Sinkkonen haikailee lasten itse tehtyjen luomuksien, kuten käpylehmien ja puusta veistettyjen pyssyjen, perään.

2.5 Leikin merkitys lapselle

Meillä on ristiriitaisia käsityksiä leikin merkityksestä. Leikkiä pidetään usein vasta elämää opettelevien lasten puuhana, vaikka se on pienten lasten mielestä maailman tärkein asia ja se tuottaa leikkijälle lumoavia kokemuksia. Tutkimuksista huolimatta me tiedämme leikistä hyvin vähän. Leikin salaisuus on siis toisin sanoen säilynyt. (Riihelä 2004, 24.)

Friedrich Fröbel on lastentarhan isä, joka on sanonut leikin olevan ilmaisuväylä, jolla lapsi ilmaisee sisäistä maailmaansa. Lapselle leikillä on mittaamaton merkitys ja se näkyy niin lapsen nykyhetkessä kuin tulevaisuudessakin. Sellaisesta lapsesta, joka uppoutuu leikkeihinsä kasvaa kaikkien hyvinvointia vaaliva ihminen. Onkin sanottu, että kaiken hyvän lähteet löytyvät leikistä. (Kalliala 2003, 184.)

Leikkiessään lapsi ilmaisee omia tuntemuksiaan ja tarpeitaan. Lapsi kokeilee leikkimisellä, mitä ympäristöllä on hänelle kerrottavanaan. Leikki onkin lapsen ja ympäristön välistä vuorovaikutusta, mutta myös lapsen sisäisen maailman harjoituskenttä. (Jantunen 1996, 12.)

Leikin avulla lapsi kertoo siitä, mitä hänen mielessään liikkuu. Joskus ulkopuolisen seuraajankin on helppo ymmärtää, mitä lapsi leikin avulla kertoo. Mutta toisinaan lapsi puolestaan naamioi leikkinsä niin hyvin, että sivusta seuraajan on lähes mahdotonta sanoa, mitä lapsi leikillään haluaa ilmaista. Voi olla, ettei lapsi aina itsekään tiedä. Leikki on lapsen oman mielen tuote, jonka avulla lapsi voi sijoittaa tunteitaan ja ajatuksiaan turvallisesti kauas itsestään. (Airas & Brummer 2003, 166.)

Kahrin (2003, 40-41.) mukaan lapset tarvitsevat leikkiä kaikkina ikävuosinaan. Leikki on toisin sanoen yksi lasten perustarpeista ja on lapsen henkisen kehityksen kannalta erittäin tärkeää. Leikkiessään lapsi käsittelee samalla omia ajatuksiaan ja tunteitaan sekä kokemiaan asioita. Leikin avulla lapsi oppii ymmärtämään ympärillään olevaa maailmaa ja itseään. Leikissä käytetään apuna kehoa, aisteja, tunteita, ajattelua, mielikuvitusta, muistoja, toiveita, pelkoja, pettymyksiä ja leikkiessään lapsi oppii monia eri taitoja ja tietoja. Leikki liittyy niin kiinteästi lapsen olemukseen, että leikin maailma on itse asiassa paikka, jossa lapsen voi kohdata syvimmin ja aidoimmin. Leikki on kieli, jonka kautta lapsen kanssa kommunikoidaan. Kaikissa meissä ihmisissä niin lapsissa kuin aikuisissakin on luovuutta ja leikkimieltä, mutta ne vain täytyy päästää esille.

Lista kaikista leikin hyödyistä on siis pitkä ja kattava. Leikki on paitsi lapsen ominta toimintaa ja arvokasta sellaisenaan, sillä on myös ratkaiseva merkitys lapsen koko terveille kehitykselle ja itsetietoisuudelle. Kehitystä koskevissa eri teorioissa leikkiä on pidetty välttämättömänä lapsen fyysisen, sosiaalisen, emotionaalisen ja kognitiivisen kehityksen kannalta. (Van Hoorn 1999, 35.) Leikki mm. kehittää lasten kieltä, hypoteettista ja kausaalista ajattelua, luovaa ajattelua, joustavaa yhdistelemistä,

ongelmanratkaisukykyä, assosiatiivista sujuvuutta sekä kykyä erottaa ulkoinen todellisuus leikin todellisuudesta. Kaiken tämän lisäksi sosiaalis-emotionaaliset taidot kehittyvät ja lapsi oppii säätelemään omia tunteitaan. Lapsi oppii siis leikkiessään mielettömän paljon erilaisia taitoja. (Kalliala 1999, 39.)

Aika menettää merkityksensä, kun lapsi uppoutuu mielekkääseen leikkiin tuntikausiksi. Lapsella ei ole kiire minnekään, hän on siis vapaa leikkimään. Lapsi tarvitsee leikkiäkseen paljon aikaa, mutta leikki välineillä ei ole niinkään merkitystä. Lapsuus on tärkeä vaihe ja se on perusta koko tulevalle elämälle. (Kahri 2003, 6.)

3. LAPSEN KEHITYS JA LEIKKI 3-6-VUODEN IÄSSÄ

3.1 Kolmevuotiaan lapsen kehitys ja leikki

Kolmevuotiaana lapsen liikkuminen alkaa olla aika ketterää ja sulavaakin. Tämän takia kolmevuotiaat mielellään juoksevat ja hyppivät ja kokeilevat muutenkin liikkumista niin tanssimista kuin kolmipyöräisellä ajoakin. Lapsella tulisikin olla mahdollisuus liikkua mahdollisimman erilaisissa maastoissa ihan itse, jotta liikkuminen pääsisi kehittymään entisestään. (Kahri 2003, 11.)

Kolmevuotiaan lapsen kielen kehitys on siinä pisteessä, että kysymykset ”miksi?” ja ”mitä varten?” ovat yleisiä. Puhe ei kuitenkaan ole vielä selkeää ja joitain äänteitä saattaa vielä kokonaan puuttua. Kaikille asioille ei myöskään löydy vielä välttämättä sanoja, joten ilmaisu on sen takia epäselvää ja takeltelevaa (emt. 2003, 12.) Kolmen vuoden iässä lapsi alkaa huomata esineiden ominaispiirteitä ja niissä olevia eroja. Lapsi myös oppii ilmaisemaan esineiden paikkoja ja sijainteja, kuten esim. alla, päällä, edessä ja takana. (Lyytinen & Lyytinen 2003, 99.) Erilaiset käsitteet, kuten suunnat, lukumäärät, värit ja muodot alkavat myös hahmottua (Kahri 2003, 13).

Kolmevuotias lapsi jäljittelee kanssaeläjiensä käyttäytymistä ja seuraa koko ajan tarkasti, mitä aikuiset tekevät. Hän oppii tarkkailun ja matkimisen kautta. Kolmevuotias usein haluaakin tehdä kaiken itse, vaikka taidot eivät välttämättä vielä riittäisikään. Lapsi voi haluta kokeilla mm. syömistä, pukemista, riisumista ja peseytymistä. Lapsen kehitystä tukee se, että lapsi kokee olevansa taitava suoriutuessaan hänelle annetuista pikku tehtävistä. (Kahri 2003, 10-11.) Kolmen vuoden iässä alkaa empatian neljäs kehitysvaihe, johon sisältyy toisen tunteisiin kohdistuva empatia. Tällöin lapsi ymmärtää, että toisten tunteet ovat erillisiä hänen omista tunteistaan. (Helkama 2003, 126.)

Kolmevuotiaana lapsi leikkii paljon kuvitteellisia leikkejä. Lapsen mielikuvitus on hyvin vilkas ja lapsi saattaakin kertoa paljon omia tarinoita, joihin hän itse uskoo ja joita pitää totena. Mielikuvitusystävät ovat myös yleisiä. (Kahri 2003, 13.) Tarinoiden kerronta on kolmevuotiaalla spontaania ja sen mahdollistaa sanaston ja lauserakenteiden

eteneminen tasolle, joka mahdollistaa sanojen yhdistelemisen ja taivuttamisen sekä se, että lapselle on muodostunut pysyviä mielikuvia ympäristöstä ja ympäristössä tapahtuvista asioista. (Lyytinen & Lyytinen 2003, 104.) Kolmevuotias lapsi leikkii mielellään muiden lasten kanssa ja osaa jo jonkin verran jakaa tavaroita ja odottaa omaa vuoroaan, joskin riitatilanteet ovat silti vielä yleisiä ja niiden selvittämiseen tarvitaan usein aikuisen apua. Leikeissään lapsi harjoittelee erilaisia asioita mm. käymällä läpi päivän tapahtumia. (Kahri 2003, 13.)

3.2 Neljävuotiaan lapsen kehitys ja leikki

Nelivuotias lapsi on usein itsevarma ja toimielias selviytyjä, joka liikkuu paljon ja jonka mielikuvitus on erittäin vilkas. Liikkeet ovatkin nelivuotiaalla jo melko hyvin hallinnassa. Tämän vuoksi nelivuotias nauttii paljon liikunnallisista leikeistä. Nelivuotias osaa suorittaa jo useita pikkuaskareita itse, kuten pukea ja riisuutua. Monissa asioissa kuitenkin aikuisen apu on vielä tarpeen. (Kahri 2003, 16-19.)

Sanavarasto on nelivuotiaalla jo laaja ja lapsi puhuu sulavasti ja ymmärtää hyvin kuulemaansa. Hän käyttää mielellään oppimiaan uusia ilmauksia, joita voivat olla esim. ”mahdollisesti” ja ”valitettavasti”. Satuja ja loruja nelivuotias sepittelee itse ja hän myös nauttii kielellisistä hassutuksista ja piloista. (Kahri 2003, 16-17.) Spontaanit tarinat koostuvat jo useammista tapahtumista, mutta ominaista niille on kuitenkin asioiden yli hyppeleminen, jolloin ymmärtämisen kannalta tärkeitä asioita saattaa jäädä mainitsematta. (Lyytinen & Lyytinen 2003, 104.)

Neljävuotiaana lapsen mielikuvitus on vilkkaimmillaan, liioittelu ja kerskailu kuuluvat tähän ikäkauteen. Neljävuotiaan on joskus vaikea erottaa, mikä on totta ja mikä ei. Lapsella on myös kova halu olla yhtä hyvä tai jopa parempi kuin muut. Niinpä ilmaisut ”meidän isä on maailman vahvin” tai ”meidän äiti tekee teidän kaikkien ruuat” ovat yleisiä tässä ikävaiheessa. Kerskaillessaan ja liioitellessaan lapsi ei kuitenkaan välttämättä valehtele, vaan ennemminkin unohtaa, mikä oikeasti on totta. (Kahri 2003, 18.)

Nelivuotias tiedostaa jo sukupuolten välisiä eroja. Poika siis tietää olevansa poika ja tyttö olevansa tyttö. Samaistuminen samaa sukupuolta oleviin ihmisiin kuten äitiin tai

isään tai johonkuhun muuhun läheiseen on yleistä. Nelivuotias tiedostaa siis jo sukupuolensa joten häntä kiinnostaa myös muuten sukupuoliasiat. Hän tutustuukin kehoonsa ja kyselee paljon mm. lääkrileikkien välityksellä. (Kahri 2003, 19.)

Neljävuotias leikkii paljon kuvitteellisia leikkejä, mutta myös jonkin verran sääntöleikkejä. Hän leikkii mielellään kahden tai useamman lapsen ryhmässä ja kavereiden merkitys alkaa muutenkin lisääntyä mm. pidempi aikaisten ystävyysuhteiden ja kavereiden kylään kutsumisen kautta. Neljävuotias lapsi käy läpi kokemiaan asioita ja tilanteita sekä harjoittelee erilaisia asenteita ja käyttäytymismalleja mielikuvitus- ja roolileikkien avulla. Leikit voivat olla niin kotileikkejä kuin satujen pohjalta keksittyjäkin leikkejä. Nelivuotias myös piirtää, askartelee, muovailee, pelaa helppoja pelejä esim. muistipeliä, keinuu, pelaa palloa, kuuntelee satuja, kiipeilee ja hyppii mielellään. (Kahri 2003, 19-21.)

3.3 Viisivuotiaan lapsen kehitys ja leikki

Viidenvuoden iässä lapsen kehityksessä alkaa niin sanotusti suvantovaihe, jolloin lapsi voi muuttua rauhallisemmaksi ja enemmän pohdiskelevaksi. Lapsi pohtii usein moraalisia ja eettisiä kysymyksiä, kuten mikä on oikein ja väärin tai miksi kuolla tai miksi on sotia. (Kahri 2003, 25.) Viisivuotias ymmärtää myös moraalisääntöjen ja tapasääntöjen eron. Kun viisivuotiaille kerrotaan lapsesta, joka lyö toista, ja kysytään, olisiko lyöminen väärin myös maassa, jossa lyöminen on sallittua, he ovat vakaasti sitä mieltä, että se on väärin myös siellä. (Helkama 2003, 130.)

Viisivuotiaana lapsi osaa niin pukeutua kuin riisuakin sekä peseytyä itse. Hän hallitsee liikkeensä hyvin ja kokeilee mielellään tasapainoaan, nopeuttaan ja kestävyytään. Viisivuotias oppii helposti hiihtämään, luistelemaan ja uimaan, mutta näiden taitojen opettelu vaatii, että lapsi on itse kiinnostunut oppimaan kyseisen taidon. Aikuisen apu, ohjeet ja kannustukset ovat myös oppimisen kannalta tärkeitä. Pikku lapsen pyöreys alkaa myös tässä vaiheessa usein hävitä. (Kahri 2003, 25.)

Viidenvuoden iässä puhe alkaa olla kieliopillisesti oikeaa ja lapsenomaisen ääntäminen on usein miten jo hävinnyt (emt. 2003, 26). Lapsi osaa taivutusmuotoja ja sanojen

yhdistelyä koskevat perussäännöt (Lyytinen & Lyytinen 2003, 99). Joidenkin äänteiden löytämisen kanssa lapsi saattaa tarvita kuitenkin puheterapeutin apua. Sadut, kertomukset ja tarinat ovat viisivuotiaan mieleen ja lapsi kertoo niitä myös itse. (Kahri 2003, 25-26.) Viisivuotiaan kerrontataidot ovatkin jo varsin pitkälle kehittyneet. Lapsi pystyy kertomaan lyhyen tarinan joka on rakenteeltaan johdonmukaisesti etenevä. (Lyytinen & Lyytinen 2003, 104.) Viisivuotias ymmärtää myös jo erilaisia käsitteitä liittyen mm. aikaan (eilen, huomenna, ensi vuonna), sijaintiin (yllä –alla, edessä –takana), liikkeeseen tai määrään liittyen. Hän kykenee myös ajattelemaan johdonmukaisesti ja ymmärtämään syy-seuraussuhteita. (Kahri 2003, 28.)

Viiden vuoden iässä kavereiden merkitys korostuu entisestään. Lapsi leikkii paljon ja pitkäkestoisempia leikkejä mielellään kavereiden kanssa. Lapset suunnittelevat leikkejä yhdessä ja jakavat roolit ja tehtävät tarkasti. Lapset osaavat jo jonkin verran selvittää leikeissä ilmeneviä ristiriitoja keskenään, eikä aikuista siis tarvita aina avuksi. Viisivuotias leikkii siis sekä kuvittelu- että sääntöleikkejä ja jaksaa keskittyä niihin jo pidemmiksi ajoiksi. Viisivuotiaan leikeissä on mukana myös aikaisempaa enemmän todellisuutta. Viisivuotias lapsi liikkuu ja pelaa mielellään ja oppii jo paljon uusia ja erilaisia sääntöjä sekä toisten huomioonottamista. Viisivuotias osaa tehdä käsillään jo paljon, joten piirtäminen, leikkaaminen ja liimaaminen ovat mieluista puuhaa. Myös oikeiden työkalujen käytön opettelu on viisivuotiaan mieleen. (emt. 2003, 25-31.)

3.4 Kuusivuotiaan lapsen kehitys ja leikki

Kuusivuotiaana lapsi kasvaa nopeasti niin fyysisesti kuin psyykkisesti. Nopean kasvamisen takia kuusivuotiaasta saattaa tulla kömpelö eikä hän välttämättä pysty tekemään asioita, joita hän pystyi tekemään aikaisemmin. Liikkumalla liikkeet kuitenkin harjaantuvat, joten liikkuminen on kuusivuotiaalle erityisen tärkeää. (Kahri 2003, 34-35.)

Kuusivuotias puhuu yleensä jo hyvin ja hyvää kieltä sekä on usein kiinnostunut kirjaimista, kirjoittamisesta ja lukemisesta. Viisivuotias saattaakin osata jo lukea lyhyitä kirjoja ja hän mielellään kirjoittaa piirtämiinsä kuviin lyhyitä kuvatekstejä. (emt. 2003, 35.) Kuusivuotias pystyykin jo kertomaan lyhyen tarinan joka on rakenteeltaan

johdonmukaisesti etenevä. Hän myös osaa toistaa tarinassa olleet tärkeät yksityiskohdat, kuten: kuka teki, mitä teki, missä järjestyksessä tapahtumat etenivät ja miten tarina päättyi. (Lyytinen & Lyytinen 2003, 104.)

Kuusivuotias alkaa olla kiinnostunut muiden mielipiteistä ja vertailee itseään usein muihin. Lapsi ei halua olla erilainen vaan haluaa olla samanlainen muiden kanssa. Lapsi voi esim. haluta käyttää samanlaisia vaatteita tai leikkiä samanlaisilla leluilla kuin muut. Lapsi hakee usein myös esikuvia vanhemmista lapsista ja ihailee heitä. Tällöin omat vanhemmat saattavat puolestaan joutua arvostelun kohteeksi. Kuusivuotias lapsi haluaa myös tulla esille ja olla hyvä ellei jopa paras tekemissään asioissa. Kilpailut ovatkin yleisiä leikkejä kuusivuotiaiden keskuudessa. (Kahri 2003, 37.)

Kuusivuotiaan tunne-elämä on usein ailahtelevaa ja lapsen mielialat vaihtelevatkin hetkessä ilosta suruun ja vihaan sekä sitten taas takaisin iloon. Kuusivuotiaat väsyvät myös helposti ja ovat väsyneinä yleensä levottomia ja kiukkuisia. Lapsi tarvitseekin kunnan yöunia, paljon ulkoilua sekä levähdys hetken myös päivällä. Kuusivuotias tarvitsee usein myös läheisyyttä ja syyliä ja hänelle voi sallia välillä jopa ”vauvana” olemisen. (emt. 2003, 37.)

Kuusivuotiaan lapsen leikeissä on yhä enemmän todellisuuden pohjaa. Lapsi leikkii edelleen sekä kuvittelu- että sääntöleikkejä. Liikunta leikit ovat myös kiinnostavia. Hiihtäminen, pyöräily, luistelu, mäen lasku, juoksuleikit ja pelit sekä kaikenlaiset kilpailut ovat kuusivuotiaalle lapselle tavanomaisia leikkejä. Kuusivuotiaat ovat usein kiinnostuneita myös laskemisesta sekä kotona tehtävistä oikeista pikku askareista. Musiikin kuuntelu, laulaminen ja tanssiminen on usein myös kuusivuotiaan mieleen. (emt. 2003, 34-39.)

4. TUTKIMUKSEN KULKU

4.1 Miten noudatan tutkimuseettisiä toimintaperiaatteita opinnäytetyössäni

Tutkimuseettiset toimintaperiaatteet ovat varmasti kaikille ainakin jossain mielessä jo entuudestaan tuttuja, mutta nimikkeen tutkimuseettiset periaatteet alta niitä ei välttämättä ihan heti tunnisteta. Jokainen kuitenkin on varmasti jo yläasteella oppinut, ettei muiden tekstiä saa kopioida ja esittää sitten omanaan. Ja jo yleisestikin on selvää, ettei tutkimustuloksia esim. kyselyjen vastauksia saa omin päin muokata tai vääristellä, vaan vastaukset on esitettävä niiden oikeassa valossa. Opinnäytetyössäkin siis pätevät ihan yleiset jo lapsena opitut säännöt joita kaikkien olisi pitänyt oppia noudattamaan jo aikoja sitten.

Aionkin noudattaa tutkimuseettisiä toimintaperiaatteita opinnäytetyössäni mahdollisimman tunnollisesti. Sillä tarkoitan tiedeyhteisön tunnustamien toimintatapojen noudattamista sekä yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta opinnäytetyössäni ja tulosten esittämisessä. Pysin huomioimaan muiden tutkijoiden työt ja saavutukset asianmukaisesti sekä esittämään omat tulokseni asianmukaisesti ja niiden oikeassa valossa. Pysin myös kunnioittamaan tieteen avoimuuden ja kontrolloitavuuden periaatteita.

Aion siis opinnäytetyössäni tuottaa omaa tekstiä, enkä varastaa tekstiä muilta tai kirjoituttaa/teettää työtäni kellekään muulla. Mikäli lainaan toisen tekijän tekstiä niin tarkkaan merkitsen, mistä olen tekstini lainannut. Pysin välttämään suoria lainauksia. Olen myös luvannut kyselyyni vastanneille henkilöille, että heidän vastauksensa eivät joudu kenenkään muun kuin minun käsiini ja ettei opinnäytetyöstäni käy ilmi kenenkään henkilöllisyys tai opinnäytetyössäni ei tule olemaan mitään sellaista, mistä yksittäisen henkilön voisi mahdollisesti tunnistaa. Olen myös luvannut pyrkiä tulkitsemaan heidän antamiaan vastauksiaan mahdollisimman tarkoin ja huolellisesti.

4.2 Tutkimuksen tavoitteet

Miettiessäni opinnäytetyölleni aihetta halusin perehtyä jollain tavalla lapsen leikkiin. Useiden päivien pohdinnan tuloksena päätin tehdä opinnäytetyöni leikin muutoksista. Myöhemmin aiheen teoriaa lukiessani ja kyselylomaketta kaavaillessani rajasin aihetta 3-6-vuotiaiden lasten vapaaseen leikkiin. Sekä leikissä viimeisten 10-20-vuoden aikana tapahtuneisiin muutoksiin.

Olen ollut aina huono keksimään itselleni tavoitteita ainakaan etukäteen. Yleensä olenkin sellainen ihminen, että otan asiat vastaan niiden omalla painolla ja yritän tehdä vain parhaani. Opinnäytetyössäkin pääimmäinen tavoitteeni oli saada työ tehtyä määräaikaan mennessä. Kuitenkin, vähän vahingossa asetin itselleni myös muita tavoitteita prosessin edetessä, kuten esimerkiksi sen, että halusin opinnäytteestä olevan minulle jonkin näköistä hyötyä tulevaisuuttani ajatellen.

Työn teoriaosion kirjoittamisen myötä työni sisältö vähitellen tarkentui ja päädyin kertomaan leikin ohella myös 3-6-vuotiaiden lasten kehityksestä samalla sivuten myös leikin kehitystä lapsen kasvun myötä. Opinnäytetyöni tavoitteena on selvittää, miten 3-6-vuotiaiden lasten vapaaleikki on mahdollisesti muuttunut viimeisten 10-20-vuoden aikana. Tavoitteenani on myös perehtyä leikin eri muotoihin ja siihen, mikä merkitys leikillä on lapselle ja hänen kehitykselleen.

Minulla oli tavoitteena kerätä opinnäytetyöhöni tietoa kattavan ja ajantasaisen kirjallisuuden avulla. Pääasiallisesti kirjallisuus, jota työssäni käytän on varhaiskasvatuksen kirjallisuutta. Tavoitteenani on myös saada lisätietoa opinnäytetyöhöni Kiimingin Viitanmäen alueen päivähoidon henkilökunnalle tekemäni kyselyn avulla. Kysely muodostui tutkimusongelmien ja teorian pohjalta. Kyselyn avulla sain työhöni päivähoidon työntekijöiden näkökulman 3-6-vuotiaiden lasten leikissä viimeisten 10-20-vuoden aikana tapahtuneista muutoksista.

4.3 Tutkimusmenetelmä

Opinnäytetyöni on laadullinen eli kvalitatiivinen. Valitsin kvalitatiivisen tutkimuksen, koska siinä keskitytään kohtalaisen suppeaan määrään tapauksia ja ne pyritään analysoimaan mahdollisimman perusteellisesti. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa aineiston tieteellisyyden kriteerinä ei ole sen määrä vaan laatu. Usein puhutaankin aineistolähtöisestä analyysistä, joka yksinkertaisimmillaan tarkoittaa teorian rakentamista empiirisestä aineistosta lähtien, ikään kuin alhaalta ylös. (Eskola & Suoranta 1998, 18-19.)

Valitsin kvalitatiivisen tutkimuksen myös siksi, että laadullisen tutkimuksen tutkimussuunnitelma parhaimmillaan elää tutkimushankkeen mukana. Laadullisessa tutkimuksessa tutkimussuunnitelmaa tai jopa tutkimusongelman asettelua voi joutua miettimään uudestaan aineistonkeruun kuluessa ja tutkielman kirjoittamisen aikana voi joutua palaamaan alkuperäiseen aineistoon. (emt. 1998, 15-16.)

Opinnäytetyöni kyselyn kohderyhmä koostui kahdestakymmenestäkahdesta (22) henkilöstä, joten laadullinen tutkimus oli erittäin selkeä valinta. Valitsin laadullisen tutkimuksen myös sen takia, että halusin perehtyä vastauksiin syvemmin kuin se olisi ollut määrällisessä tutkimusmenetelmässä mahdollista. Laadullista tutkimusta ei voi yleistää, mutta se antaa kuitenkin käsityksen kyselyn kohderyhmän tilanteesta. Opinnäytetyössä minulla on pyrkimys perehtyä Kiimingin Viitanmäen alueen päivähoitoyöntekijöiden käsitykseen 3-6-vuotiaiden lasten leikissä viimeisten 10-20-vuoden aikana tapahtuneista muutoksista. Näin pieneen otokseen on mielestäni hyvä soveltaa kvalitatiivista tutkimusta.

Opinnäytteessäni käytin aineiston analyysimenetelmänä sisällönanalyysiä. Sisällönanalyysi on menetelmä, jolla voidaan analysoida kirjoitettua ja suullista kommunikaatiota. Analyysin avulla voidaan tarkastella asioiden ja tapahtumien merkityksiä sekä seurauksia ja yhteyksiä. (Latvala & Vanhanen-Nuutinen 2001, 21.)

Sisällönanalyysissä tutkija lähtee liikkeelle teorioista ja teoria-aineisto luonnehtii jossain määrin kaikkea tutkimusta. Analyysin ideana on vertailla laadullista tutkimusaineistoa ja tehdä siitä sisäisesti kestäviä yleistyksiä. Olennaista tässä

analyysissä on, että tutkimusaineistosta erotetaan samankaltaisuudet ja erilaisuudet. Näin ollen aineistoa kuvaavien luokkien tulee olla toisensa poissulkevia ja yksiselitteisiä. (Eskola & Suoranta 1998, 186.; Latvala & Vanhanen-Nuutinen 2001, 23.)

Sisällönanalyysi etenee erilaisten vaiheiden kautta. Ensimmäisessä vaiheessa on tärkeä päättää, mikä aineistossa kiinnostaa ja pysyä tässä päätöksessä. Toisessa vaiheessa merkittävintä on käydä läpi aineisto ja erottaa ja merkitä ne asiat, jotka sisältyvät kiinnostukseen. Kaikki kiinnostuksen ulkopuolelle jäävä jää myös pois tutkimuksesta. Merkityt asiat kerätään tässä vaiheessa yhteen ja erikseen muusta aineistosta. Kolmannessa vaiheessa tutkijan täytyy luokitella, teemoittaa tai tyypitellä aineisto. Luokittelussa aineistosta määritellään luokkia ja lasketaan, montako kertaa jokainen luokka esiintyy aineistossa. Teemoittelussa aineisto jaetaan teemoihin ja tarkastelussa painottuu, mitä kustakin teemasta on sanottu. Tyypittelyssä aineisto jaetaan tyyppeihin. Neljännessä eli viimeisessä vaiheessa saaduista tuloksista kirjoitetaan yhteenveto. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 93-94.)

Omassa opinnäytteessäni olen väljästi noudattanut edellä mainittuja sisällönanalyysin vaiheita. Teorian kautta määrittelin itselleni, millaisen kyselyn teen ja mihin seikkoihin kiinnitän työtä tehdessäni huomiota. Pohdin tarkkaan kyselyä tehdessäni, millaisiin asioihin haluan vastauksia kyselyn avulla ja millaisella kysymysten asettelulla saan mahdollisimman monipuolisia vastauksia. Vastaukset saatuani luokittelin osan aineistosta ja toisen osan teemoittelin aiheiden mukaan. Luokitteluun kuuluivat mm. niin sanotut kyllä ei väittämät ja teemoitteluun kuuluivat puolestaan avoimet kysymykset.

Opinnäytetyössäni tutkimussuunnitelma muokkautui alusta lähtien ja tarkentui tutkimusta tehdessä. Työni kolme tutkimusongelmaa ovat seuraavanlaisia. Miten 3-6-vuotiaiden vapaa leikki näyttäytyy päivähoitossa, onko vapaassa leikissä tapahtunut muutoksia viimeisten 10-20-vuoden aikana sekä millaisia nämä mahdolliset vapaassa leikissä tapahtuneet muutokset ovat. Tutkimusongelmat heijastuivat tavoitteideni kautta.

4.4 Opinnäytteen toteutus

Aloitin opinnäytetyöni työstämisen keväällä 2008. Työn toteutus alkoi luonnollisesti aiheen valinnasta ja sen pohtimisesta. Aiheeni valintaa helpotti jokseenkin se, että halusin tehdä opinnäytetyöni varhaiskasvatukseen liittyen. Mietin työni aihetta sosionomin työn kannalta ja erityisesti sen kannalta, missä mahdollisesti tulen tulevaisuudessa työskentelemään ja mikä työssäni tulee olemaan keskeisessä asemassa. Pohdin aihetta tästä näkökulmasta, sillä halusin tehdä opinnäytetyöstäni sellaisen, mistä minulle itselleni on hyötyä. Halusin siis oppia opinnäytetyötä tehdessäni jotain uutta ja tulevaisuuden kannaltakin hyödyllistä tietoa.

Sosionomina tulen työskentelemään varmasti lasten kanssa ja mahdollisesti vieläpä päivähoitossa. Päivähoitossa lasten leikki on keskeisessä asemassa, joten siitä heräsi kiinnostukseni leikkiin opinnäytetyöni aiheena. Opinnäytetyöni aiheen valintaan vaikutti myös oma henkilökohtainen kiinnostukseni leikkiin. Olen nuoruudessani vetänyt lapsille naperojumppaa ja sekakerhoa sekä ollut mukana kaikenlaisessa leiritoiminnassa, jossa leikeillä ja peleillä on ollut suuri merkitys. Siinä missä nautin leikkien vetämisestä, nautin myös itse leikkimisestä. Koen, että leikki on lapsille tärkeää ja, sitä ei saisi unohtaa myöskään aikuisten maailmassa. Niin lapsi kuin aikuinenkin saa leikin avulla mahdollisuuden paeta hetkeksi todellisuutta mielikuvitusmaailmaan. Varsinkin lapsi voi leikin avulla pehmentää todellisuutta itselleen sopivaksi ja muutenkin käsitellä sitä leikin avulla.

Aiheen valinnan jälkeen keskityin teorian lukemiseen ja kyselylomakkeen hahmotteluun. Leikki sinänsä aiheena on hyvin laaja, joten minun täytyi pohtia, mitä haluan leikistä tuoda esille ja tutkia enemmän. Rajasin siis opinnäytetyöni 3-6-vuotiaan lapsen leikkiin, koska tuolla aikavälillä lapsi oppii leikkimään myös muiden lasten kanssa ja leikit muutoinkin koko ajan kehittyvät lapsen kasvaessa. Leikissä minua nimenomaan kiinnosti lasten vapaan/omaehtoisen leikin muutokset viimeisten 10- 20-vuoden aikana.

Halusin hankkia tutkimusaineistoa opinnäytetyöhöni kyselyn avulla. Valitsin kyselyn tiedonkeruutavaksi, koska kysely on mielestäni helppo toteuttaa ja se on myös kattava tapa saada tietoa. Kyselyn avulla saa kohtalaisen nopeasti tietoa eikä vastausaika ole

niin sidottu, että kaikkien pitäisi vastata tietynä aikana, vaan kyselyn voi täyttää silloin, kun vastaaja kokee olevan siihen paras mahdollinen ajankohta. Harkitsin kyllä aluksi haastattelun tekemistä, mutta koin kuitenkin, että itselleni paras tapa oli kyselyiden tekeminen. Haastattelu olisi ollut mielestäni hieman hankalampi ja enemmän aikaa vievä tapa. En tehnyt kyselyjen lisäksi yhtään haastattelua, koska koin saaneeni kyselyvastauksia tarpeeksi ajatellen vastausten tulkintaa.

Laadullisen tutkimukseni aineiston hankintaan käytin siis lomakekyselyä. Strukturoidussa lomakekyselyssä on valmiit kysymykset ja niiden esittämisjärjestys on kaikille vastaajille sama. Myös vastausvaihtoehdot ovat valmiina ja tutkija pyytää vastaajaa valitsemaan itselleen sopivimman vastausvaihtoehdon. Kyselyni ei ollut täysin strukturoitu, koska kysymysten joukossa oli myös puolistrukturoituja kysymyksiä. Puolistrukturoidut kysymykset ovat kaikille samat ja tulevat kyselyssä samassa järjestyksessä, mutta niihin kukin vastaaja on vapaa vastaamaan oman näkemyksensä mukaisesti. (Eskola & Suoranta 1998, 86.)

Suoritin kyselyn toukokuussa 2008. Tutkimusjoukko koostui päivähoiton työntekijöistä, jotka ovat työskennelleet päivähoidossa vähintään kymmenen vuoden ajan. Päivähoidon työntekijät valikoituivat Kiimingin Viitanmäen alueelta, johon kuuluu päiväkotia Kanerva, ryhmäperhepäivähoidonyksikkö Kissankulma, vuororyhmäperhepäivähoidonyksikkö Oravanpesä sekä alueen perhepäivähoitajat. Valitsin tämän alueen sen takia, että se oli minulle jo entuudestaan tuttu organisaatioharjoittelusta, jolloin olin harjoittelussa Viitanmäen alueen aluejohtajalla. Halusin tehdä kyselyn päivähoiton työntekijöille, koska he ovat työskennelleet lasten kanssa pitkään ja ovat lasten kanssa tekemisissä päivittäin ja pääsevät näin seuraamaan lasten leikkiä läheltä. Tämän vuoksi heillä on mielestäni hyvä käsitys ja tieto lasten leikistä ja siinä tapahtuneista mahdollisista muutoksista.

Jaoin päivähoiton työntekijöille yhteensä 24 kyselylomaketta. Jaoin kyselylomakkeen henkilökohtaisesti jokaiselle Päiväkotia Kanervan työntekijälle sekä alueen perhepäivähoitajille. Muiden yksiköiden työntekijöille kysely toimitettiin sisäisen postin avulla. Vastattujen lomakkeiden palautus sujui niin, että lomakkeet koottiin lomakkeille tarkoitettuun kuoreen kussakin yksikössä ja toimitettiin sieltä aluejohtajalle, joka toimitti sitten lomakkeet eteenpäin minulle. Takaisin vastattuina palautettiin 22 lomaketta. Vastausprosentti oli 91,7% ja se oli mielestäni todella hyvä. Itse asiassa

oletin sen mahdollisesti jäävän alhaisemmaksi, mutta sain ilokseni huomata oletukseni olleen väärä. Uskon, että vastausprosenttiin vaikutti se, että olin osalle vastanneista entuudestaan tuttu ihminen ja, että jaoin osan lomakkeista henkilökohtaisesti.

5. TUTKIMUSTULOKSET

5.1 Vapaa leikki

Kyselyni koski nimenomaan lapsen vapaata leikkiä ja siinä viimeisten 10-20-vuoden aikana tapahtuneita mahdollisia muutoksia. Itse käytän nimitystä vapaaleikki, mutta vapaasta leikistä voi käyttää myös nimitystä omaehtoinen leikki.

Kyselyssä pyysin päivähoiton työntekijöitä määrittelemään, mitä lasten vapaa leikki päivähoitossa heidän mielestään tarkoittaa, koska halusin varmistua siitä, että niin minun kuin työntekijöidenkin ajatukset vapaasta leikistä ovat suurin piirtein yhdenmukaisia.

”Lasten omaehtoista leikkiä, itse keksittyä ja itseohjautuvaa kuitenkin niin, että aikuinen on saatavilla, tarvittaessa ohjaamassa, välillisestikin ohjaamassa.” (Vastaja 21)

”Leikki alkaa lapsen tarpeista, aikuinen ei vedä sitä, tarvittaessa voi ohjata.” (Vastaja 15)

Kaikki päivähoiton työntekijät vastasivat kysymykseen hyvin samansuuntaisesti. Vastajien mukaan vapaa leikki on lapsen omaehtoista leikkiä ja lapset keksivät vapaan leikin itse sekä valitsevat myös leikkikaverinsa. Vastauksista kävi myös selvästi ilmi, että aikuinen ei ohjaa vapaata leikkiä, vaan on ennemminkin tarkkailijan asemassa leikin aikana. Vapaan leikin aikana aikuinen valvoo ja on tarvittaessa saatavilla ja joskus jopa mukana leikissä, mikäli se on tarpeen. Kaikki vastaajat olivat myös yksimielisesti sitä mieltä, että vapaa leikki on lapselle tärkeää ja sillä on myös paljon merkitystä lapsen kehityksen kannalta.

Päivähoiton työntekijöiden määritelmät vapaasta leikistä olivat samankaltaisia kuin, mitä olen teoriaosuudessaakin vapaasta leikistä kertonut ja miten siellä olen vapaan leikin määritellyt. Vastauksia läpikäydessäni varmistuinkin täysin siitä, että kaikilla vastaajilla sekä minulla oli yhden- mukainen käsitys siitä, mitä termillä vapaa leikki tarkoitetaan. Tämän varmistuminen oli mielestäni hyvin merkityksellistä ajatellen kyselylomakkeen muita kysymyksiä, jotka nimenomaan liittyivät vapaaseen leikkiin.

5.2 Vapaa leikki päivähoitossa

Halusin kyselyssä myös selvittää, kuinka kauan hoitopäivän aikana lapsella on aikaa vapaaseen leikkiin. Tässä asiassa vastaajien mielipiteet olivat hyvin eriäviä. Osa kyselyyn vastanneista ilmoitti, että aikaa vapaaseen leikkiin on päivän aikana heidän mielestään sopivasti. Mitä, tämä sopivasti on, ei käynyt ilmi vastauksista. Osa vastaajista puolestaan ilmoittivat vapaaseen leikkiin käytetyn ajan tunteina. Heidän näkemyksensä oli, että vapaaseen leikkiin annetaan päivähoitossa aikaa yhdestä (1) tunnista kuuteen (6) tuntiin päivässä. Aika, jonka lapset saavat päivässä käyttää vapaaseen leikkiin on tämän mukaan aika hajanainen. Kyselyssä oli kuitenkin mukana erikokoisia yksiköitä ja itsenäisiä perhepäivähoitajia, joten vapaan leikin määrä määräytyy joka paikassa ehkä hieman eri tavalla, eikä mitään yhtenäistä linjaa ole olemassakaan. Vapaaseen leikkiin käytettävän ajan hajanaisuus voi johtua myös siitä, että osa työntekijöistä suosii enemmän ohjattua kuin vapaata leikkiä tai toisin päin. Sekä ohjatussa että vapaassa leikissä on kummassakin omat hyvät puolensa.

Pyysin myös vastausta kysymykseen, onko vapaan leikin määrässä tai ajankohdassa hoitopäivän aikana tapahtunut muutoksia viimeisten 10- 20- vuoden aikana. Kahdestakymmenestäkahdesta (22) vastaajasta yhdeksän (9) oli sitä mieltä, että vapaan leikin määrä tai ajankohta ei ole päivähoitossa muuttunut millään lailla, koska perushoidon rutiinit määrittelevät niitä. Kaksitoista (12) vastaajista oli sitä mieltä, että vapaan leikin määrä on lisääntynyt hoitopäivän aikana. Ainoastaan yksi (1) vastaajista oli sitä mieltä, että puolestaan ohjatun toiminnan määrä on lisääntynyt hoitopäivän aikana. Kaksikymmentä (20) vastaajaa oli myös sitä mieltä, että päivähoitossa on riittävästi aikaa vapaalle leikille ja ainoastaan yksi (1) vastaaja oli sitä mieltä, että vapaaseen leikkiin ei ole riittävästi aikaa. Huomattavasti suurin osa vastaajista oli siis täysin tyytyväisiä vapaanleikin määrään päivähoitossa huolimatta siitä, oliko vapaaseen leikkiin käytetty aika kasvanut vähentynyt tai pysynyt samana hoitopäivän aikana.

Kysyttäessä miten lasten vapaata leikkiä tuetaan päivähoitossa, vastaajat olivat sitä mieltä, että lasten vapaata leikkiä tuetaan päivähoitossa antamalla leikille aikaa ja rauhaa, sekä antamalla leikille tilaa. Näin lapsilla on mahdollisuus myös mm. kahdenkeskisiin leikkeihin. Leikkiä tuettiin myös antamalla leikkiin välineitä kuten

erilaisia leluja ja vaikkapa majan rakennusta varten erilaisia vilttejä ym. rekvisiittaa. Leikkiä tuettiin myös oikeasti huomioimalla lasten kiinnostukset mm. kannustamalla lasta sekä auttamalla, ohjaamalla ja menemällä leikkiin mukaan tarpeen tullen. Avointa leikkiä tuettiin myös niin, että leikkiä ei aina tarvitse koota pois, vaan leikille annetaan mahdollisuus jatkua siitä, mihin se on jäänyt vaikkapa välipalan jälkeen tai seuraavana päivänä. Väittämästä lasten vapaa leikki vaatii henkilökunnalta suunnittelua oli kahdestakymmenestäkahdesta (22) vastaajasta yksitoista (11) (eli puolet) asiasta samaa mieltä.

”Järjestetään erilaisia leikkipisteitä, esim. kotileikit, rakenteluleikit. Ohjataan tarpeen mukaan alkuun, taataan leikkirauha jakamalla ryhmiä eri huoneisiin. Aikuinen takaa turvallisen leikkiympäristön puuttumatta itse leikin kulkuun.” (Vastaaja 13)

”Leikkiin riittävästi aikaa, tilaa ja materiaalia. Mahdollisuus leikin jatkumiseen (ei tarvitse kerätä kesken hoitopäivän pois) esim. aamulla ja sitten iltapäivällä jatkuu. Aikuisen arvostus lapsen leikkiä kohtaan.” (Vastaaja 7)

Vastauksista huokui mielestäni arvostus lasten vapaata leikkiä kohtaan. Vapaa leikki koetaan tärkeäksi ja sitä halutaan mahdollisuuksien mukaan tukea ja edesauttaa mm. antamalla leikille aikaa ja tilaa. Vastauksista sain kuvan, että vastaajat toimivat vapaan leikin mahdollistajina lapselle sekä havainnoivat ja tukevat lasten vapaata leikkiä. Vapaa leikki ei siis jää täysin lasten oman ideoinnin varaan, vaan aikuinen tukee ja kannustaa sekä ideoi tarvittaessa.

Vastaajien mukaan päivähoidon lelut ovat muuttuneet viimeisten 10- 20- vuoden aikana. Heidän mielestä nykyiset lelut ovat hienompia ja äänekkäämpiä valmiita elektronisia ja mekaanisia leluja, jotka eivät kauan jaksaa lapsia kiinnostaa. Vastaajien mukaan rakennussarjat ovat monipuolistuneet ja mm. päiväkoteihin on tullut uusia lauta- ja muistipelejä. Leluissa on myös aikaisempaa enemmän pieniä osia ja lelut menevät helpommin rikki. Ennen leluissa suosittiin vastaajien mukaan enemmän puuta raaka-aineena. Vastaajien mielestä mainonta vaikuttaa lasten leluvalintoihin ja päivähoitoonkin on tullut ns. muotileluja kuten esimerkiksi pokemonit, braz-nuket, Heman-ukot sekä erilaiset aseet ja autot.

”Esim. tyttöjen nuket barbie, bratsi nukkeihin ja pojille paljon eri hirviöleluja. Lelut ’sähköistyvät’. On halpoja krääsäleluja ja vastaavasti tosi kalliita.” (Vastaja 18)

”Monipuoliset kehittävät pelit, runsaasti niitä. Muoti näkyy nukeissa. Materiaali, ennen käytettiin paljon puuta suosivia leluja. Eivät ole enää niin kestäviä.” (Vastaja 21)

”Ihmeellisiä olioita ja outoja isopäisiä nukkeja, äänekkäitä, mekaanisia.” (Vastaja 2)

Kallialan (1999, 277) mielestä päiväkotien pedagoginen seula harvenee koko ajan. Barbeja, prätkähiiriä, bratzejä yms. ei toivoteta tervetulleeksi, mutta siedetään silti. 50-luvulla puolestaan jopa Mikki Hiiri oli porttikiellossa päivähoitoon, koska se edusti huonoa makua ”karikatyyrimäisen” hahmonsa vuoksi.

5.3 Vapaassa leikissä tapahtuneet muutokset

Kysyessäni onko vapaassa leikissä tapahtunut muutoksia viimeisten 10-20-vuoden aikana, ainoastaan yksi vastaajista oli sitä mieltä, ettei muutoksia ole tapahtunut. Kaikki muut vastaajat (21) olivat sitä mieltä, että muutoksia on tapahtunut. Kuitenkin kyselyn edetessä väittämä kohtiin oli ainoastaan kuusitoista (16) vastaajaa sitä mieltä, että lapset leikkivät nykyisin vapaan leikin aikana erilaisia leikkejä kuin 10-20-vuotta sitten. Jopa kuusi (6) vastaajista oli tässä kohtaa asiasta eri mieltä eli heidän mielestään leikit eivät ole muuttuneet. Itse näkisin tämän ns. ristiriidan takaa sen, että ilmeisesti siis leikit itsessään eivät ole muuttuneet, vaan on tapahtunut muutoksia siinä, kauanko ja miten leikkejä leikitään ja millaisia aiheita leikkeihin valitaan. Myös uudet nykyaikaiset leikkikalut ovat tuoneet mukanaan muutosta leikkiin.

Ensimmäisessä leikin muutosta koskevassa kohdassa pyysin vastaajia perustelemaan kantaansa. Eräs vastaaja perusteli muista eriävän mielipiteensä näin: *”mielestäni ei isompia muutoksia. Osa lapsista saa kotona pelata paljon video- ja tietokonepelejä ja haluaisivat pelata myös päivähoitossa.”* Muiden vastaajien mielestä lapset ovat nykyisin levottomampia kuin ennen ja se näkyy mm. siinä, että lapset eivät jaksakaan keskittyä leikkimään pitkäkestoisia leikkejä, vaan leikit vaihtuvat usein tiheään. Vastaajien mukaan leikit ovat myös äänekkäämpiä ja rajumpia kuin ennen. Kotis- ja nukkeleikit olivat myös joidenkin vastaajien mielestä vähentyneet huomattavasti.

”Lapset ’levottomampia’ näkyy leikeissä riitelynä enempi, vähemmän ’kotileikkejä’, ’muotileluja’ enemmän mukana. (Vastaaaja 14)

”Kotileikki vähentynyt, samoin nukenhoito. Leikit eivät niin pitkäkestoisia kuin ennen.” (Vastaaaja 20)

”Nukke- ja kotileikit ovat vähentyneet. Leikit ovat lyhytkestoisempia.” (Vastaaaja 22)

Marjatta Kallialan (2003, 198.) mielestä kotileikki pitää kuitenkin vielä edelleen pintansa, mutta kotileikin suosio vähenee nykyisin nopeasti lapsen kasvaessa. Erityisesti nukeilla leikkiminen leimataan lasten keskuudessa lapselliseksi varsin varhaisessa vaiheessa. Päivähoidossa muiden lasten läsnä ollessa kuusivuotiaat tytöt korvaavat todennäköisesti nuket esimerkiksi eläimillä. Monet esikoululaiset pitävät nukeilla leikkimistä ”lällynä” ja kokevat itsensä niin isoina, etteivät voi enää leikkiä nukeilla. Kallialan mukaan nukkejen hylkääminen sointuu yhteen mm. jälkiruuasta kieltäytymisen ja laihdutuspuheiden kanssa. Postimyyntiluettelot antavat vielä lisää tuulta purjeisiin tarjoamalla pikkutyöille minikokoisia nuoriso- ja aikuisten vaatteita. Ihmekös tuo, kun kiire isoksi on kova.

Perustellessaan kantaansa leikeissä tapahtuneista muutoksista vastaajat kertoivat myös lasten leikkivän valmiiksi tehdyillä leluilla, jolloin mielikuvitusta ei välttämättä tarvitse käyttää. Leluissa on heidän mielestä myös mukana entistä enemmän muotileluja. Hektinen elämäntyyli ja media heijastuvat vastaajien mukaan myös leikeissä ja video- ja tietokonepelejä haluttaisiin pelata kodin lisäksi myös hoitopaikassa.

Kaikki vastaajat olivat yksimielisiä siitä, että medially ja videopeleillä on vaikutusta lasten vapaan leikin ilmenemismuotoihin. Kaksikymmentäyksi (21) vastaajaa oli myös sitä mieltä, että lasten vapaan leikin muutoksiin on vaikuttanut myös lapsia ympäröivän virike- ja tavaramäärän runsaus. Ainoastaan yksi (1) vastaajista oli tästä asiasta eri mieltä.

Pitkälle työstetyt aidonnäköiset lelut eivät anna juurikaan tilaa mielikuvitukselle. Ne ohjaavat leikkiä ja usein määrittelevät leikin rajat. Ylittääkseen nämä rajat lapsen on kyettävä olemaan todella luova. (Sinkkonen 2005, 106.)

Kahdestakymmenestä kahdesta (22) vastaajista kaksikymmentä (20) oli sitä mieltä, että nykyinen kiireinen elämänrytmi näkyy lasten vapaasta leikistä. Neljätoista (14) oli myös samaa mieltä väittämän kanssa, jossa todettiin yhteiskunnan pahoinvoinnin heijastuvan lasten vapaasta leikistä.

Yksi kysymyksen koski 3-6-vuotiaiden lasten vapaassa leikissä olevia erityispiirteitä. Vastaajien mielestä 3-6-vuotiaiden leikit liittyvät lapsille ajankohtaisiin asioihin, kuten esimerkiksi siihen, mitä vapaa-ajalla tai kotona on tapahtunut lähiaikoina. Kolmetoista (13) vastaajaa oli myös sitä mieltä, että lasten vapaa leikki toistuu usein päivästä toiseen samanlaisena. Kuusi (6) vastaajaa oli puolestaan eri mieltä asiasta. Vastaajista neljätoista oli myös sitä mieltä, että perherakenteen muutoksella (yksinhuoltaja, uusioperhe jne.) on vaikutusta lasten vapaaseen leikkiin, vain viisi (5) vastaajaa oli asiasta eri mieltä. Tästä voisinkin päätellä, että juuri leikin kautta lapsi käy läpi uusia tilanteita elämässään. Uusien asioiden työstäminen voi joskus vaatia pitkänkin ajan ja siksi lapsi leikkii samaa leikkiä joskus jopa viikkoja.

”Lapset leikkivät leikeissään paljon sellaisia asioita mikä kunkin perheen kohdalla on sillä hetkellä menossa, esim. kotileikit, kauppaleikit. Jos perheessä on vain toinen vanhempi (eron takia tai muun syyn) sekin monesti näkyy lapsen leikeissä. Meillä on leikitty ”koiraleikkiä” jo melkein kuukauden ajan joka päivä. (sekin johtunee, kun eräs perhe hankki vähän aikaa sitten koiran)” (Vastaaja 7)

Lasten leikkien aiheet vaihtelevat hyvin paljon sen mukaan, mikä yksittäistä lasta tai lapsiryhmää sattuu kiinnostamaan. On selvää, että poikien ja tyttöjen leikit eroavat olennaisesti toisistaan. Vaikka pojat ja tytöt elävät ulkoisesti täysin samanlaisessa maailmassa, he kiinnittävät kuitenkin huomiota eri asioihin. Se mikä kiinnostaa poikia, ei välttämättä saa tyttöjä innostumaan yhtään ja puolestaan se mikä kiinnostaa tyttöjä, ei saa poikia kiinnostumaan. (Kalliala 2003, 197.)

Tytöt ja pojat käyttävät näkemiään ja kokemiaan asioita leikeissään eri tavoin. Silloinkin, kun pojat ja tytöt näyttävät leikkivän samaa leikkiä, heidän käsityksensä siitä, mitä leikissä tapahtuu saattavat poiketa huomattavasti toisistaan. Tytöt voivat esimerkiksi leikkiä kotista, jossa pojat käyvät välillä muilta touhuiltaan syömässä. Pojat puolestaan kertovat leikkivänsä sotaa ja käyvänsä välillä tyttöjen luona syömässä. (Kalliala 2003, 197.)

Vastaajat kokivat, että 3-6-vuotiailla pojilla on tapana leikkiä vapaanleikin aikana isommissa porukuissa ja heitä kiinnostavat usein erilaiset hahmot ja hahmojen väliset taistelut. Tytöille puolestaan on tyypillistä leikkiä kaverin kanssa ihan kahdestaan usein yleensä erilaisia pukeutumisleikkejä sekä erilaisilla pikkutavaroilla kuten eläimillä ja nukeilla. Väittämistä 3-6-vuotiaat leikkivät paljon yhteisleikkejä vapaan leikin aikana oli viisitoista (15) vastaajaa väittämän kanssa samaa mieltä ja seitsemän (7) vastaajaa eri mieltä. Niin tyttöjen kuin poikienkin leikkiminen on vastaajien mukaan äänekkästä, rauhatonta ja rajumpaa kuin ennen. Seitsemäntoista (17) vastaajan mielestä lapset leikkivät väkivaltaisempia leikkejä kuin ennen, viisi (5) vastaajaa oli kuitenkin asiasta eri mieltä. Leikeissä näkyy vastaajien mielestä median, filmien ja tietokonepelien vaikutus. Myös seksuaalisuus näkyy lasten leikeissä.

6. POHDINTA

Leikillä on suuri merkitys lasten elämässä. Lapsi oppii tekemisen ja kokemisen kautta, jolloin leikki onkin oiva tapa harjoittelulle. Leikkiessään lapsi tutustuu ympäröivään maailmaan ja ilmiöihin sekä käsittelee omia kokemuksiaan.

Leikin avulla lapsi voi käsitellä surullisia, pelottavia ja ahdistavia asioita, unohtamatta tietenkään iloisia ja onnellisia asioita, joita toivon mukaan kaikki lapset saisivat kokea mahdollisimman paljon. Leikki on myös väylä uusien asioiden omaksumiselle ja niiden käsittelylle. Lapsen leikki ei ole kuitenkaan tärkeää vaan tiedollisen oppimisen kannalta, vaan leikki on tärkeää myös lapsen emotionaalisille ja sosiaalisille tarpeille. Leikki auttaa lasta myös hahmottamaan minäkuvaansa ja leikin onnistuminen kasvattaa lapsen itseluottamusta sekä auttaa lasta ymmärtämään omia kokemuksia.

Vapaalla leikillä on myös suuri merkitys lapsille ja lasten kehitykselle. Vapaan leikin aikana lapsi oppii huomaamattaan uusia asioita. Lapset nauttivat leikkimisestä ja erityisesti vapaasta leikistä, jossa viehättää se, että siinä pääsee itse valitsemaan leikkikaverinsa ja saa itse keksiä leikin sekä päättää itse leikin luonteesta. Vapaata leikkiä lapsi leikkii, koska haluaa leikkiä. Leikistä ei tarvitse saada minkäänlaista palkintoa vaan leikkiminen sinänsä on jo palkinto.

Vapaata leikkiä leikkiessään lapsi pääsee työstämään niitä asioita, jotka ovat hänen elämässään sillä hetkellä tärkeitä ja askarruttavia. Vapaan leikin avulla kehittyy mm. lapsen oppimismotivaatio sekä monet muut lapselle tärkeät asiat kuten keskittyminen, itsekuri, säännöt jne.

Päivähoidossa lasten leikkiä tuetaan mm. antamalla aikaa, tilaa ja rauhaa leikille. Vapaata leikkiä tuetaan myös erilaisten leikkivälineiden avulla sekä ohjaajana olemalla lasten käytettävissä tarpeen tullen. Päivähoidossa lasten vapaaseen leikkiin käytettävä aika vaihtelee huomattavasti yksiköstä ja hoitajasta riippuen. Jokaiseen päivään vapaata leikkiä kuitenkin sisältyy huolimatta siitä, onko lapsi hoidossa päiväkodissa vai perhepäivähoidossa.

Viimeisten 10-20 vuoden aikana lasten leikit eivät ole sinänsä muuttuneet eri leikkeihin, vaan leikkien sisältö on muuttunut, samoin kuin myös koko yhteiskunta on muuttunut

tuona aikana. Voisikin sanoa, että lasten leikeistä huokuu kulloisenkin ajan jakson yhteiskunnallinen tilanne. Nykyisin yleistyneet mediat ja televisioiden yltiöpäinen ohjelmisto tarjonta sekä tietotekniikan kehityksen kautta mahdolliseksi tullut erilaisten mm. todentuntuistenkin pelien pelaaminen tuovat lapsien maailmaan uusia asioita. Asioita, jotka eivät kaikki ole aina lasten korviin ja lasten silmien alle välttämättä tarkoitettuja. Nykypäivän vanhemmilla onkin suuri työ ja vastuu huolehtia siitä, mitä lasten korvat pääsevät kuulemaan ja mitä silmät näkemään.

Nykypäivän aikuisilla on usein kiire jonnekin, itseään pitää alituisen kehittää ja koko ajan tulee pyrkiä vain parempiin ja parempiin tuloksiin. Ei ole ihme, että myös lasten usein odotetaan kasvavan nopeasti, joskus jopa nopeammin kuin se on todellisuudessa mahdollista. Kun muu maailma kehittyy, niin mikseivät myös lapset kehittyisi? Joku voi ajatella näin, mutta minusta se tuntuu kyllä aika hullulta.

Opinnäytetyön tekeminen oli mielestäni hyvin haastavaa ja paljon kärsivällisyyttä vaativaa. Välillä olin innokas tehdessäni opinnäytetyötä, mutta kieltämättä välillä epätoivo meinasi hiipiä ajatuksiin. Olin kuitenkin päättänyt, että työni saan valmiiksi ajallaan siis viimeistään marraskuulle asetettuun päämäärään mennessä, oma tavoitteeni oli kuitenkin saada työ jo sillä tavalla valmiiksi syyskuun 2008 loppuun mennessä, että itse katson työni olevan valmis.

Työni kirjoittaminen lähti käyntiin hyvin verkkaisesti. Saatoin istua tietokoneen ääressä useita tunteja kuitenkin saamatta aikaan juuri mitään. Olin ajatellut, että työni etenisi nopeasti, koska useimmiten erilaiset esseet valmistuvat minulta aika nopealla vauhdilla. Opinnäytetyön kanssa näin ei kuitenkaan käynyt, vaan työ eteni välillä tuskaisen hitaasti ja monesti ehdin ajatella, että tuleekohan tästä ajallaan valmista. Onneksi mukana oli myös päiviä jolloin tekstiä syntyikin yllättävän mutkattomasti ja nopeasti, tällaiset päivät auttoivat jaksamaan ja yrittämään.

Opinnäytetyötä tehdessäni huomasin, että yksin työskentely oli minulle ehdottomasti paras ratkaisu. Yksin työtä tehdessäni sain kirjoittaa työtä milloin vain halusin ja niin pitkään kuin halusin. Tulipa työtä tehtyä välillä jopa töissä yövuorossa ollessani. Yksin työtä tehdessä minulla oli mahdollisuus rauhassa syventyä aiheeseen ja tehdä työtä itselleni parhaiten sopivaan tahtiin. Työskentely yksin on varmasti antanut minulle lisää varmuutta ja luottamusta itseeni ja ammatillisuuteeni.

Opinnäytetyötä tehdessäni olen oppinut myös paljon tutkimuksen tekemisestä, josta en aikaisemmin tiennyt juuri mitään. Myös leikin maailma on tullut tutummaksi ammatillisesta näkökulmasta katsottuna. Materiaalin etsimisen lomassa olen oppinut paljon myös asioita, joita en opinnäytetyössäni edes käsittele. Moni lukemani teksti tempasi niin mukaansa, että päädyin lukemaan koko kirjan tai artikkelin vaikkei se aiheeseeni suoranaisesti liittynytäkään. Välillä tunsin jopa hieman huonoa omaa tuntoa siitä, etten kuluttanut aikaani opinnäytetyöni työstämiseen, vaan luin ahneesti jotain aiheestani poikkeavaa mielenkiintoista tekstiä.

Kyselylomakkeeni saatekirjeessä päivähoidon työntekijöille, lupasin, että noudatan tutkimuseettisiä toimintaperiaatteita opinnäytetyötä tehdessäni. Tuossa vaiheessa minulla ei kuitenkaan ollut juurikaan hajua siitä, mitä kaikkea tuo käsite oikeastaan pitää sisällään. Mielestäni olisikin hyvä, että nuo tutkimuseettiset toimintaperiaatteet käytäisiin selkeästi ja huolella läpi vaikka opinnäytetyön ensimmäisissä yhteisissä tapaamisissa, jotta kaikki varmasti tietäisivät, mitä käsite sisältää.

Opinnäytetyöni ei sujunut täysin ongelmitta. Eniten minua askarrutti, mitä teen kaikilla niillä vastauksilla, jotka kyselyn kautta sain. Olin odottanut, että vastauksia olisi vähemmän. Vastauksia oli kuitenkin mielestäni paljon, enkä oikein tiennyt mistä lähtisin liikenteeseen. Keksinkin kuitenkin lopulta tavan, jolla sain tehtyä vastauksista selkeän yhteenvedon eikä siihen näin loppujen lopuksi ajateltuna mennyt edes kovin kauaa aikaa. Tapa, jolla kyselystä sain aikaiseksi yhteenvedon oli se, että keräsin ns. kaikkien kysymysten vastaukset yhteen. Kävin siis läpi kysymyksen kerrallaan ja kokosin ihan käsin kirjoittamalla kunkin kysymyksen vastaukset erilliselle paperille, josta niitä oli helppo tarkastella ja vertailla keskenään. Vaikeaksi koin myös aluksi kyselyn tulosten esittämisen, mutta kun pikkuisen sain hommaa alulle, niin loppu tulikin melkein itsestään ja teoriaakin vastausten tueksi löytyi yllättävän helposti. Oman tulkinnan esittämisen asioista koin puolestaan aika hankalaksi. Sain kuitenkin kyselyn tutkimustuloksista mielestäni tärkeää ja hyödyllistä tietoa.

Kirjallisuutta löysin aiheeseeni riittävästi vaikkakin olisin toivonut löytäväni 3-6-vuotiaiden lasten kehityksestä ja leikin sitoutumisesta noihin ikävuosiin enemmän tietoa. Kirjastoista tulikin opinnäytetyötä tehdessä tuskaisia paikkoja, kun yritti etsiä oikeanlaisia teoksia, joista löytyisi mahdollisimman paljon hyödyllistä tietoa työtäni

varten. Palautettuani kirjastoihin kaikki heille kuuluvat kirjat, uskon etten avaa kirjaston ovea vähään aikaan, vaan nautin siitä, että olen saanut mm. kaikki tuolini ja ikkunalautani näkyviin kirjapinojen ja muistiinpanojen alta.

Tutkimusmenetelmän valinnassa onnistuin mielestäni hyvin ja se toimikin mielestäni hyvin opinnäytetyössäni. Se, että teen kyselyn oli selvillä jo opinnäytetyön alkuvaiheessa. Kyselyn avulla sain mielestäni riittävästi sellaista tietoa, joka vastasi juuri sitä, mitä työssäni halusin selvittää. Kyselyn anti siis tuki opinnäytetyötäni ja kyselyn kysymykset olivat siis näin ollen onnistuneita.

Opinnäytetyöni tuloksia ei voi kuitenkaan mitenkään yleistää, koska kysely oli kuitenkin aika pienimuotoinen. Kuitenkin työ sinänsä ja tieto, mitä työtä tehdessäni sain, ovat minulle suuressa arvossa. Opin opinnäytetyötä tehdessäni monenlaisia uusia asioita ja kertosin jo ennestään opittua sekä opin myös itsestäni paljon uusia asioita.

Paljon on kuitenkin myös asioita joita tekisin toisin, jos minulla olisi mahdollisuus tehdä opinnäytetyöni kokonaan uudelleen ajan kanssa. Perehtyisin ensinnäkin huomattavasti paremmin siihen, mitä leikki on ollut 80-luvulla ja 90-luvun alkupuolella. Etsisin leikistä kirjallisuutta, joka on julkaistu noina vuosikymmeninä ja vertaisin sitä 2000-luvun kirjallisuuteen leikistä. Jotenkin en osannut enkä tajunnut ajoissa, miten leikin muutoksesta olisin voinut tarkemmin kirjoittaa. Luotin vain siihen, että kyselyllä saamani materiaali leikin muutoksesta olisi riittävää ja unohdin kokonaan tämän osuuden työni teoria osuudesta. En ymmärtänyt puutetta, joten en osannut apuakaan keneltäkään siihen pyytää. No, mutta ensimmäiseksi tällaiseksi isoksi työksi koen kuitenkin onnistuneeni kohtalaisen hyvin.

LÄHTEET:

Airas, Christel & Brummer, Kaarina 2003. Leikki on ikkuna lapsen sisäiseen maailmaan. Teoksessa Sinkkonen, Jari (toim.). Pesästä lentoon. Kirja lapsen kehityksestä kasvattajalle. WSOY, Helsinki. 162-183.

Arajärvi Pentti 2001. Lapsi, leikki ja lapsen oikeudet. Teoksessa Sulku, Sirpa (toim.). Leikkivä ihminen. Kauhavan kirjapaino, Kauhava. 8-10.

Eskola, Jari & Suoranta, Juha 1998. Johdatus ladulliseen tutkimukseen. Gummerus kirjapaino Oy, Jyväskylä.

Helkama, Klaus 2003. Lapsen moraalien kehitys. Teoksessa Sinkkonen, Jari (toim.). Pesästä lentoon. Kirja lapsen kehityksestä kasvattajalle. WSOY, Helsinki. 121-135.

Hintikka, Maija 2005. Leikki on lapsen elämää. Luettu 15.9.2008 <http://nmi.jyu.fi/koulutus/pdf/leikki_on_lapsen_elamaa.pdf>

Hintikka, Maija & Helenius, Aili & Vähänen Leena 2004. Leikistä totta: omaehtoisen leikin merkitys. Karisto Oy:n kirjapaino, Hämeenlinna.

Jantunen, Timo 1996. Esiopetuksen lapsilähtöisyys. Teoksessa Jantunen, Timo & Rönneberg, Paula (toim.). Anna lapsen leikkiä. Kirja leikistä ja lapsilähtöisyydestä. Gummerus kirjapaino Oy, Jyväskylä. 11-16.

Kahri, Mari (toim.) 2003. Lapsen arki on leikkiä 2 : 3-6-vuotiaat leikin maailmassa. Kauhavan kirjapaino, Kauhava.

Kalliala, Marjatta 1999. Enkeliprinsessa ja itsari liukumäessä. Gaudeamus, Helsinki

Kalliala, Marjatta 2000. Leikki kaikkialla. Cosmoprint, Helsinki.

Kalliala, Marjatta 2003. Korvaamaton leikki. Teoksessa Sinkkonen, Jari (toim.). Pesästä lentoon. Kirja lapsen kehityksestä kasvattajalle. WSOY, Helsinki. 184-209.

Laaksonen, Pekka 2004. Ymmärrämmekö Leikkiä? Teoksessa Piironen, Liisa (toim.). Leikin pikkujättiläinen. WSOY, Helsinki. 464- 471.

Latvala, Eila & Vanhanen-Nuutinen, Liisa 2001. Laadullisen hoitotieteellisen tutkimuksen perusprosessi: Sisällönanalyysi. Teoksessa Janhonen, Sirpa & Nikkonen, Merja (toim.). Laadulliset tutkimusmenetelmät hoitotieteessä. WS Bookwell Oy, Juva. 21-43.

Lehtinen, Erno 2001. Lapsen kehitys ja teknologinen ympäristö. Teoksessa Mannerheimin lastensuojeluliitto (toim.). Leikkivä ihminen. Kauhavan kirjapaino, Kauhava. 35-37.

Lyytinen, Paula & Lyytinen, Heikki 2003. Tiedollinen kehitys lapsuudessa. Teoksessa Sinkkonen, Jari (toim.). Pesästä lentoon. Kirja lapsen kehityksestä kasvattajalle. WSOY, Helsinki. 87-120.

Riihelä Monika 2004. Elämä on ehkä sittenkin vain leikkiä! Teoksessa Piironen, Liisa (toim.). Leikin pikkujättiläinen. WSOY, Helsinki. 24- 37.

Sinkkonen, Jari 2005. Elämäni poikana. WSOY, Helsinki.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä.

Van Hoorn, Judith 1999. Play at the center of the curriculum. Prentice-Hall, New Jersey.

Vakkuri, Kai 1999. Leikki ja luovuus: näin lisää luovuutta leikin avulla. Gummerus kirjapaino Oy, Jyväskylä.

LIITE 1.

KYSELYLOMAKE

Vastaa viivalle, rastita ruutuun tai ympyröi vastauksesi.

Mikäli vastaamiseen ei riitä niille varatut alueet, niin jatka vastaustasi kyselylomakkeen kääntöpuolelle. Muista merkitä vastaamasi kysymyksen numero näkyviin.

1. Vastaajan tiedot

ikä: _____ Ammattinimike: _____

Kauanko olet työskennellyt päivähoidossa: _____

2. Mitä lasten vapaa leikki päivähoidossa mielestäsi tarkoittaa?

3. Onko 3-6-vuotiaiden lasten vapaassa leikissä tapahtunut mielestäsi viimeisten

10- 20-vuoden aikana muutoksia? Kyllä Ei

Perustele: _____

4. Minkä verran 3-6-vuotiaille lapsille annetaan aikaa vapaaseen leikkiin hoitopäivän aikana?

5. Miten vapaan leikin määrä ja/tai ajankohta on hoitopäivän aikana muuttunut viimeisten 10-20-vuoden

aikana? _____

6. Miten lapsen vapaata leikkiä tuetaan päivähoitossa?

7. Ympyröi, oletko seuraavista väittämistä samaa mieltä (S) vai eri mieltä (E)?

Vapaa leikki on lapselle tärkeää.	S	E
Päivähoitossa ei ole riittävästi aikaa vapaalle leikille.	S	E
Vapaa leikki vaatii henkilökunnalta suunnittelua.	S	E
Lapset leikkivät nykyisin vapaan leikin aikana erilaisia leikkejä kuin 10-20-vuotta sitten.	S	E
Lasten vapaa leikki toistuu usein päivästä toiseen samanlaisena.	S	E
Lasten vapaat leikit ulkona ovat samanlaisia kuin aina ennenkin.	S	E
Lasten vapaan leikin muutoksiin on vaikuttanut lapsia ympäröivän virike- ja tavaramäärän runsaus.	S	E
Leikin asema varhaiskasvatuksessa on heikentynyt.	S	E
Medialla ja videopeleillä on vaikutusta lasten vapaan leikin ilmenemismuotoihin.	S	E
Lapset leikkivät väkivaltaisempia leikkejä kuin ennen.	S	E
Nykyinen kiireinen elämänrytmi näkyy lasten vapaasta leikistä.	S	E
Yhteiskunnan pahoinvointi heijastuu lasten vapaasta leikistä.	S	E
Perherakenteen muutoksella (yksinhuoltaja, uusioperhe jne.) on vaikutusta lasten vapaaseen leikkiin.	S	E
Vapaalla leikillä on paljon merkitystä lapsen kehityksen kannalta.	S	E
3-6-vuotiaat leikkivät paljon yhteisleikkejä vapaan leikin aikana.	S	E

8. Miten päivähoiton leikkikalut ovat muuttuneet viimeisten 10-20-vuoden aikana?

9. Mitä erityispiirteitä 3-6-vuotiaiden lasten vapaassa leikissä mielestäsi on?

Kiitos vastauksistasi ja hyvää alkavaa kesää.

SAATEKIRJE

Hyvä päivähoidon työntekijä!

Olen Jenni Oijusluoma Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveystieteiden yksikön, sosiaalialan toimipisteen sosionomi (AMK) opiskelija. Teen opinnäytetyötäni 3-6-vuotiaiden lasten leikistä, perehtyen viimeisten 10-20-vuoden aikana tapahtuneisiin muutoksiin.

Opinnäytetyössäni käsittelen yleisesti 3-6-vuotiaiden lasten leikkiä, leikin eri muotoja ja leikin merkitystä lapselle. Tämä kysely on osa opinnäytetyötäni ja teidän mielipiteenne ovat minulle tärkeitä työn loppuun saattamisen kannalta. Kyselyyn vastataan nimettömänä ja tiedot ovat täysin luottamuksellisia. Noudatan työssäni tutkimuseettisiä toimintaperiaatteita. Pyydän, että vastaatte kyselyyni ja näin ollen pääsette vaikuttamaan opinnäytetyöni tuloksiin ja todenperäisyyteen. Kysely on tarkoitettu työntekijöille, jotka ovat työskennelleet päivähoitossa vähintään kymmenen vuoden ajan.

Pyydän palauttamaan kyselylomakkeen Tolosen Marja-Liisan työhuoneessa sijaitsevaan palautuskirjekuoreen viimeistään toukokuun loppuun mennessä. Kiitos vastauksestanne.

Terveisin:

Jenni Oijusluoma

Sosionomi opiskelija

jenni.oijusluoma@edu.tokem.fi